

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра облік і оподаткування

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

перший (бакалаврський) рівень вищої освіти

на тему: “Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для
прийняття управлінських рішень”

Виконала: студентка IV курсу, групи ОО-41
спеціальності 071 “Облік і оподаткування”

Сапіжак-Ципердюк Д.Б.

(прізвище та ініціали)

Керівник : к.е.н., доцент Григорів О.О.

(прізвище та ініціали)

Рецензент: д.е.н., професор Щур Р.І.

(прізвище та ініціали)

Національна шкала: _____

Університетська шкала: _____

Оцінка ECTS: _____

Члени комісії: _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника
Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 071 “Облік і оподаткування”

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____
(підпис)

(прізвище, ініціали)

“ _____ ” _____ 2023 р.

ЗАВДАННЯ

НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ СТУДЕНТКИ

Сапіжак-Ципердюк Дани Богданівни
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: “Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень”

Керівник роботи : Григорів Ольга Орестівна к.е.н., доцент

(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

2. Перелік питань, які потрібно розробити:

- 1) вивчити економічну сутність собівартості, її елементів, методів обліку та калькулювання;
- 2) дослідити теоретичні основи обліку та аналізу повної собівартості;
- 3) розглянути нормативне регулювання обліку та визначення повної собівартості;
- 4) надати організаційно-економічну характеристику КП “Електроавтотранс”;
- 5) дослідити стан обліку формування повної собівартості на КП “Електроавтотранс”;

- 6) оцінити ефективність діючої системи управління формуванням повної собівартості у КП “Електроавтотранс”;
- 7) визначити шляхи вдосконалення організації облікового процесу формування повної собівартості;
- 8) розглянути аудит витрат та повної собівартості виробленої і реалізованої продукції;
- 9) вивчити внутрішній аудит процесу формування повної собівартості;
- 10) дослідити прогнозування як інструмент інформаційно-аналітичного забезпечення ефективної системи управління собівартістю на КП “Електроавтотранс”.

3. Дата видачі завдання 07.10.2022

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретична частина	<u>17.02.2023</u>	Виконано
2	Практична частина	<u>16.03.2023</u>	Виконано
3	Висновки	<u>18.04.2023</u>	Виконано
4	Подання дипломної роботи до кафедри	<u>. . .2023</u>	Виконано
5	Захист роботи в ПНУ	<u>26.06.2023</u>	Виконано

Студент _____ Сапіжак-Ципердюк Д.Б. _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник роботи _____ Григорів О.О. _____

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

наукового керівника к.е.н., доцента Григорів О.О.

на кваліфікаційну роботу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

студентки групи ОО-41

Сапіжак-Ципердюк Дани Богданівни

на тему: “Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень”

В діяльності підприємства не останнє місце займає облік витрат та формування повної собівартості продукції. В процесі виконання роботи досліджено теоретичні аспекти обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку та контролю в даній сфері. Розглянута вся система нормативного регулювання обліку та калькулювання собівартості. Практичне значення одержаних результатів роботи полягає у розробці рекомендацій щодо організації бухгалтерського обліку та контролю в сфері формування повної собівартості продукції на підприємствах. Це дозволить підприємствам транспорту ефективніше використовувати облікові і контрольні інструменти для оптимізації витрат виробництва, покращення фінансової звітності та вирішення проблем, пов'язаних з оподаткуванням.

Загальний висновок: кваліфікаційна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти студентки Сапіжак-Ципердюк Дани Богданівни на тему: “Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень” Виконана відповідно до вимог кафедри обліку і оподаткування Прикарпатського національного університету імені Василя Стефаника.

Робота може бути допущена до захисту, а її автор заслуговує на добру оцінку та присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «облік і оподаткування».

Науковий керівник:

к.е.н., доцент кафедри фінансів

Прикарпатського університету

ім.. В. Стефаника

Ольга Григорів

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

студентки групи ОО-41

Сапіжак-Ципердюк Дани Богданівни

на тему: “Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень”

Дана кваліфікаційна робота полягає в тому, що вона розкриває актуальну тему, пов’язану з обліком, аналізом та аудитом формування повної собівартості на підприємствах для прийняття управлінських рішень. Робота включає вивчення теоретичних аспектів обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості, а також дослідження організації бухгалтерського обліку та контролю формування повної собівартості на підприємствах транспортної сфери.

Об’єктом дослідження є система організації обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості на КП “Електроавтотранс”. Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних аспектів обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку та контролю в даній сфері.

Самостійні розробки і пропозиції автора. Дипломна робота є самостійним дослідженням автора з обраної тематики. Слід відзначити належне оформлення дипломної роботи, послідовність та логічність викладення матеріалу, повноту, достовірність інформації, використання рисунків та таблиць, що полегшує сприйняття матеріалу, посилює його доказовість.

Загальний висновок: кваліфікаційна робота першого (бакалаврського) рівня вищої освіти студентки Сапіжак-Ципердюк Дани Богданівни на тему: “Облік, аналіз та аудит формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень” є завершеним, самостійно проведеним науковим дослідженням, має наукову і практичну цінність, за змістом та оформленням відповідає вимогам МОН України, а її автор заслуговує на присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 «Облік і оподаткування»

Рецензент: д.е.н., професор кафедри фінансів
Прикарпатського національного університету
ім. Василя Стефаника

Роман Щур

ЗМІСТ

ВСТУП.....	6
РОЗДІЛ 1 ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ.....	9
1.1. Собівартість, її елементи, методи обліку та калькулювання.....	9
1.2. Теоретичні основи обліку та аналізу повної собівартості.....	15
1.2. Нормативне регулювання обліку та визначення повної собівартості.....	20
РОЗДІЛ 2 ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ НА КП “ЕЛЕКТРОАВТОТРАНС”.....	24
2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства.....	24
2.2. Стан обліку формування повної собівартості на КП “Електроавтотранс”...	31
2.3. Оцінка ефективності діючої системи управління формуванням повної собівартості у КП “Електроавтотранс”.....	36
2.4. Вдосконалення організації облікового процесу формування повної собівартості.....	41
РОЗДІЛ 3 ОРГАНІЗАЦІЯ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ.....	45
3.1. Аудит витрат та повної собівартості виробленої і реалізованої продукції...	45
3.2. Внутрішній аудит процесу формування повної собівартості.....	49
3.3. Прогнозування як інструмент інформаційно-аналітичного забезпечення ефективної системи управління собівартістю на КП “Електроавтотранс”.....	52
ВИСНОВКИ.....	56
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	60
ДОДАТКИ.....	64

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. В діяльності підприємства не останнє місце займає облік витрат та формування повної собівартості продукції. Зумовлено це ціноутворюючим фактором собівартості, величина якої впливає на прибутковість та ефективність діяльності підприємства в кінцевому результаті. Разом з тим це складний облік в системі обліку підприємства. Тому кожне підприємство та суб'єкт господарювання має проводити чіткий аналіз та контроль витрат та формуванням повної собівартості.

На практиці при обліку собівартості виникає непорозуміння та суперечності у сфері віднесення тих чи інших витрат до окремого виду собівартості. Так, підприємствам необхідно розробити чітку систему контролю за визначенням витрат та формуванням повної собівартості для отримання чіткої та достовірної інформації про свою діяльність та правильного складання фінансової звітності.

Існуючі відмінності стосовно класифікації та визначення витрат виробництва та віднесення їх до собівартості, необхідність обліку, аналізу та аудиту таких витрат і визначає актуальність даного дослідження.

Об'єктом дослідження є система організації обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості на КП “Електроавтотранс”. **Предметом дослідження** є сукупність теоретичних, методичних, концептуальних і практичних аспектів бухгалтерського обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень.

Метою кваліфікаційної роботи є дослідження теоретичних аспектів обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку та контролю в даній сфері.

Для досягнення поставленої мети необхідно вирішити такі **завдання**:

- вивчити економічну сутність собівартості, її елементів, методів обліку та калькулювання;
- дослідити теоретичні основи обліку та аналізу повної собівартості;

- розглянути нормативне регулювання обліку та визначення повної собівартості;
- надати організаційно-економічну характеристику КП “Електроавтотранс”;
- дослідити стан обліку формування повної собівартості на КП “Електроавтотранс”;
- оцінити ефективність діючої системи управління формуванням повної собівартості у КП “Електроавтотранс”;
- визначити шляхи вдосконалення організації облікового процесу формування повної собівартості;
- розглянути аудит витрат та повної собівартості виробленої і реалізованої продукції;
- вивчити внутрішній аудит процесу формування повної собівартості;
- дослідити прогнозування як інструмент інформаційно-аналітичного забезпечення ефективної системи управління собівартістю на КП “Електроавтотранс”.

Наукова новизна даної кваліфікаційної роботи полягає в тому, що вона розкриває актуальну тему, пов’язану з обліком, аналізом та аудитом формування повної собівартості на підприємствах для прийняття управлінських рішень. Робота включає вивчення теоретичних аспектів обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості, а також дослідження організації бухгалтерського обліку та контролю формування повної собівартості на підприємствах транспортної сфери. Результати дослідження внесуть вагомий внесок в розвиток теорії та практики обліку та аналізу та аудиту формування повної собівартості, що може бути корисним для вирішення практичних завдань в галузі бухгалтерського обліку та аудиту на підприємствах транспорту.

Методи дослідження. В процесі дослідження були використані наступні методи: аналітичного порівняння, зіставлення показників, індексний метод, методи теоретико-емпіричного дослідження. Крім того, включає робота методологію

використання теоретичних джерел, аналіз наукової літератури, нормативно-правових актів.

Практичне значення одержаних результатів роботи полягає у розробці рекомендацій щодо організації бухгалтерського обліку та контролю в сфері формування повної собівартості продукції на підприємствах. Це дозволить підприємствам транспорту ефективніше використовувати облікові і контрольні інструменти для оптимізації витрат виробництва, покращення фінансової звітності та вирішення проблем, пов'язаних з оподаткуванням.

Структура роботи. Складовими частинами роботи є вступ, три розділи, висновки, список використаних джерел та додатки. Обсяг роботи становить 64 сторінки. У роботі 7 таблиць, 20 рисунків, список використаних джерел містить 31 найменування та 4 додати.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ

ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ

1.1. Собівартість, її елементи, методи обліку та калькулювання

Будь-який бізнес вимагає вкладення капіталу або грошей. Інвестор або власник бізнесу повинен вести облік загальних грошей, які він витратив на різні операції в бізнесі. Це може бути все, що потрібно для початку та заснування будь-якого підприємства аж до отримання кінцевого прибутку.

Термін собівартість означає економічну вартість витрат на сировину, обладнання, матеріали, послуги, робочу силу, продукти тощо. Це сума, яка відображається як класифікація витрат у бухгалтерських записах.

Собівартість проданих товарів – це балансова вартість товарів, проданих протягом певного періоду. Багато підприємств продають товари, які вони купили чи виготовили. Коли товари купуються чи виробляються, витрати, пов'язані з такими товарами, капіталізуються як частина запасів (або запасів) товарів. Ці витрати враховуються як витрати у тому періоді, коли бізнес визнає прибуток від продажу товарів.

Визначення витрат вимагає ведення обліку придбаних товарів чи матеріалів та будь-яких знижок на таку купівлю. З іншого боку, якщо товари модифіковані, бізнес повинен визначити витрати, понесені під час модифікації товарів. Такі витрати на модифікацію включають оплату праці, витратні матеріали або додаткові матеріали, нагляд, контроль якості та використання обладнання. Принципи визначення витрат можна легко сформулювати, але їх застосування практично часто утруднено через безліч міркувань при розподілі витрат.

Собівартість проданих товарів також може відображати коригування. До можливих коригувань належать зниження вартості товарів (тобто нижча ринкова вартість, ніж собівартість), старіння, пошкодження тощо.

Коли купується чи виробляється кілька товарів, може виникнути необхідність визначити, які витрати відносяться до якихось конкретних проданих

товарів. Це може бути зроблено з використанням угоди про ідентифікацію, таку як конкретна ідентифікація товарів, FIFO або середня вартість. У деяких країнах можуть бути використані альтернативні системи, такі як LIFO, метод валового прибутку, роздрібний метод або їх комбінації.

Розглянемо трактування поняття “собівартість” як економічна категорія різними науковцями (рис. 1.1).

Автор	Собівартість як економічна категорія
Положення (стандарту) бухгалтерського обліку 16 «Витрати» [1]	Є частиною собівартості реалізованої продукції, яка включає такі витрати: прямі матеріальні витрати, прямі витрати на оплату праці, інші прямі витрати, змінні загальновиробничі витрати, постійні розподілені загальновиробничі витрати.
Стемковська І. [2]	Це виражені у грошовій формі сумарні витрати, що складаються з собівартості реалізації продукції, розподілених операційних витрат періоду (адміністративних, інших операційних витрат) та фінансових витрат підприємства.
Єрьоміна М. О. [3]	Відображає поточні витрати, пов'язані з виробництвом та реалізацією продукції, впливає на формування ціни продукції, отримання в майбутньому прибутку, і тим самим на ефективність роботи підприємства, його доцільність існування та конкурентоспроможність на ринку.
Ліба Н.С., Максименко Д.В. [4]	Являє собою грошове вираження витрат підприємства, що припадають на одиницю продукції.
Гусаренко Н.Ю., Яловега Л. В. [5]	Сума всіх явних витрат, пов'язаних не тільки з простим відтворенням, але й з отриманням підприємницького доходу, тобто явні витрати повинні включати, окрім оплати праці у форматі заробітної плати, землі – у вигляді оренди, капіталу – у площині витрат на основні та оборотні засоби тощо, а також витрати, пов'язані з ризиковим, інноваційним характером підприємництва.
Московчук А.Т. [6]	Являє собою відокремлену частину вартості. В її основу покладено вартість спожитих засобів виробництва і вартість необхідного продукту.
Аверкин Я. Ф. [7]	Враховує всі витрати, як постійні, так і змінні разом із накладними витратами, які йдуть на готовий продукт.

Рис. 1.1. Трактування категорії “собівартість” як економічна категорія в різних джерелах спеціалізованої літератури

Витрати, включені у собівартість, неможливо знову відняти як комерційні витрати. Витрати на собівартість включають:

- вартість продукції чи сировини, включаючи вартість фрахту чи доставки;

- прямі витрати праці робітників, які виробляють продукцію;
- вартість зберігання продукції, що її продає підприємство;
- загальнозаводські витрати [8].

Різновиди собівартості за різними ознаками зображено на рис. 1.2.

Рис. 1.2. Класифікація собівартості

Джерело: розроблено автором на основі [9]

Окрім того, за функціональним призначенням: оптимальна, нормативна, фактична та середня.

Оптимальна собівартість встановлюється за досконалих умов виробництва. Її можливо визначити, але майже не можливо дотримуватися. Саме тому значення оптимальної собівартості завжди буде меншим за фактичне.

Фактична собівартість показує істинний рівень витрат за підсумковий період. Даний вид собівартості включає усі витрати (а також пені, штрафи, збитки від

стихійного лиха, скасування замовлень і т.д.) та застосовується для пошуку шляхів мінімізації витрат.

Нормативна собівартість відбиває витрати, які очікуються у певному періоді виробництва. Для визначення нормативної собівартості використовують існуючий рівень витрат.

Середня собівартість базується на попередніх результатах розрахунку собівартості та не відображає фактичних витрат.

Формування собівартості розглянемо на рис. 1.3.

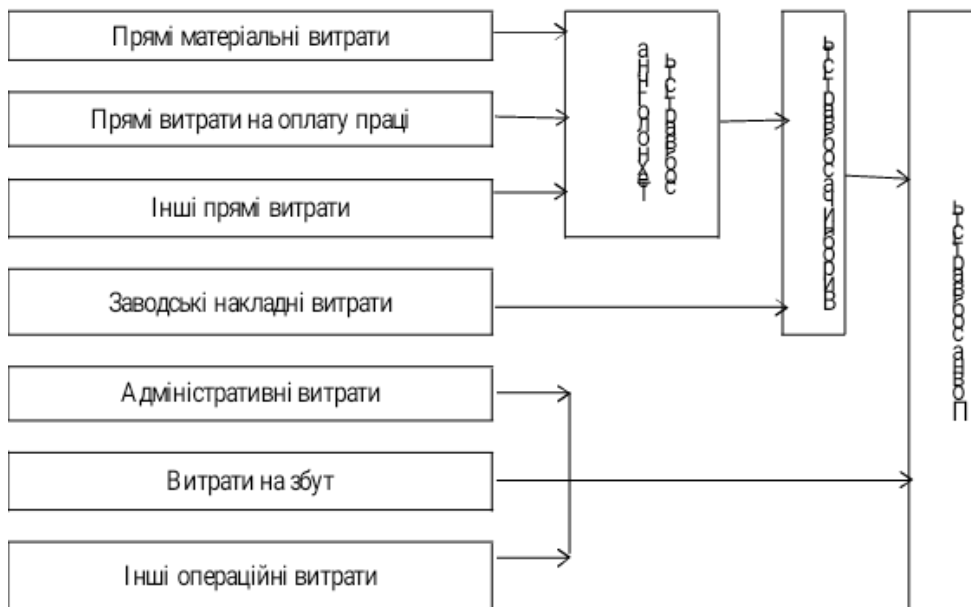

Рис. 1.3. Основні елементи повної собівартості

Джерело: розроблено автором на основі [10]

На першому етапі визначають технологічну собівартість, яка включає:

- прямі матеріальні витрати (простіше кажучи, це вартість матеріалів, необхідних для виробництва товару. Вартість матеріалу далі роздвоюється на вартість сировини, запасних компонентів, витрати на упаковку тощо)

- прямі витрати на оплату праці (Сюди входить заробітна плата, яку отримують працівники, незалежно від того, працюючи на тимчасовому чи постійному виробництві)

- інші прямі витрати (ця категорія включає будь-які різновиди витрат, пов'язані з виробництвом товарів і торговими послугами) [8].

Якщо до технологічної собівартості в калькуляції витрат підприємство включає заводські накладні витрати, то отримує виробничу собівартість. Заводські накладні витрати - це вартість виробництва продукції компанії, а не працю та матеріали, необхідні для безпосереднього створення віджету. Загальнозаводські накладні витрати включають [8]:

- Амортизація обладнання та заводських споруд

- Витрати на оплату праці контролерів, обслуговуючого персоналу та персоналу з контролю якості, а також будь-яких інших співробітників на місці, які фізично не виробляють продукцію

- Орендна плата, податки на нерухомість, страховка та комунальні послуги

Повна собівартість включає адміністративні витрати, витрати на збут та деякі інші операційні витрати.

Адміністративні витрати це витрати, понесені для підтримки функціонування бізнесу, але не пов'язані безпосередньо з виробництвом конкретного продукту чи послуги [8]. Адміністративні витрати часто є одними з перших для скорочення бюджету, оскільки вони безпосередньо не впливають на основні бізнес-функції компанії.

Витрати на збут – це витрати, пов'язані з поширенням, маркетингом та продажем продукту чи послуги. Вони є одним із трьох видів витрат, які складають операційні витрати компанії та включають:

- Розподільні витрати, такі як витрати на логістику, доставку та страхування

- Витрати на маркетинг, такі як реклама, обслуговування веб-сайту та витрати на соціальні мережі.

- Комерційні витрати, такі як заробітна плата, комісійні та готівкові витрати.

Щодо інших операційних витрат, то до повної собівартості включають деякі з них, інші не входять до повної собівартості (рис. 1.4).

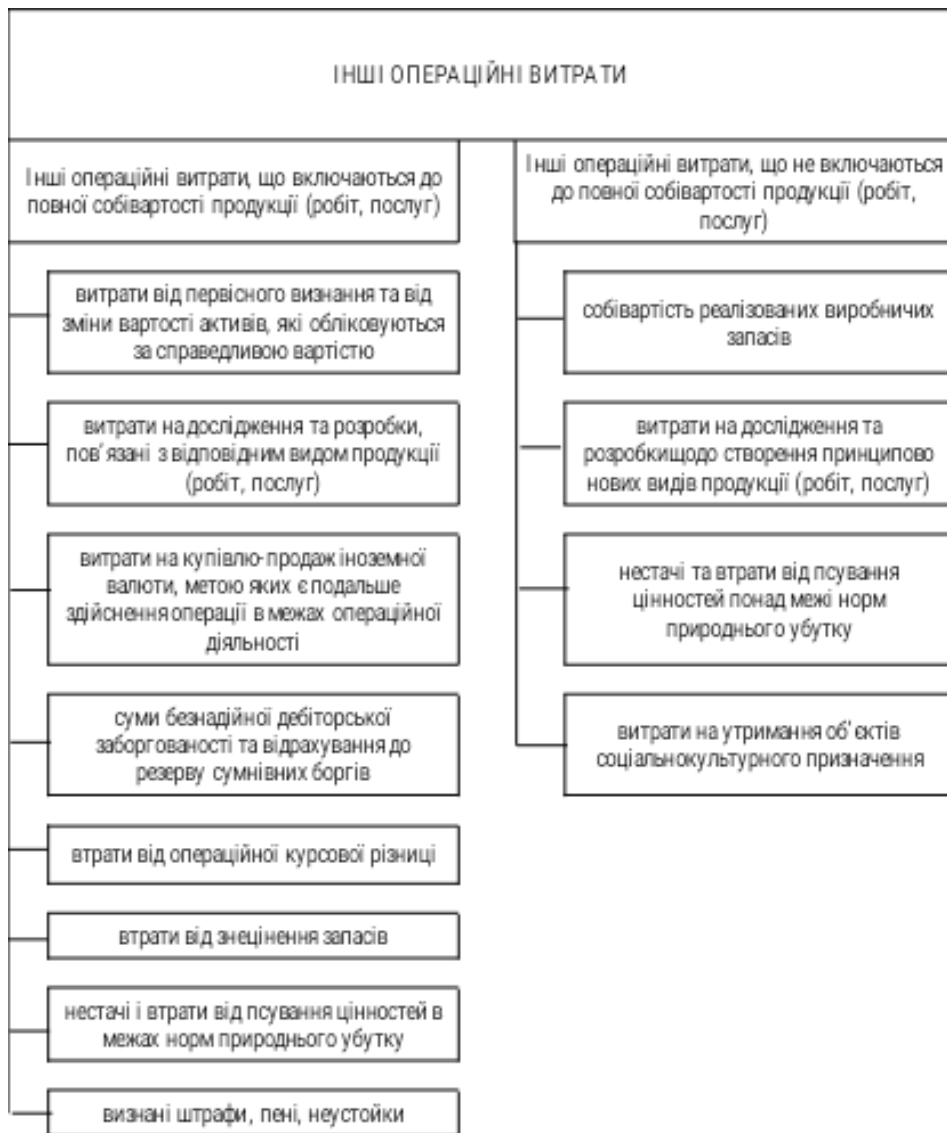

Рис. 1.4. Інші операційні витрати в повній собівартості

Джерело: складено автором на основі [10]

Повна собівартість дає набагато більш повне й точне уявлення про те, скільки коштує виробництво запасів, порівняно з виробничою собівартістю. Повна собівартість розбиває постійні накладні витрати на дві категорії: витрати, що відносяться до собівартості проданих товарів, і ті, що відносяться до запасів.

Калькулювання собівартості продукції на підприємствах здійснюється відповідно до П(С)БО 16 «Витрати».

Відповідно виділяють такі методи калькулювання собівартості (табл. 1.1).

Методи калькулювання собівартості продукції [11]

Метод	Сутність
Позамовний метод	застосовують в основному для індивідуального виробництва з механічними процесами обробки матеріалів при виготовленні екземплярів складних видів продукції і дослідних зразків, що не повторюються, а також в допоміжних виробництвах
Попроцесний метод	використовують у виробництві одноманітної продукції (послуг) в безперервному або в такому, що складається з операцій, що постійно повторюються, виробничому процесі, коли відсутня необхідність уточнювати витрати для кожної одиниці
Нормативний метод	затрати обліковуються за встановленими нормативами, а собівартість продукції калькулюється ще на стадії планування виробництва. Метод широко застосовується в сільському господарстві
Фактичний метод	собівартість продукції калькулюється як сума фактично понесених затрат
Змішаний метод	прямі затрати обліковують за фактичними даними, а накладні – за середнім коефіцієнтом розподілу

Розрахунок повної собівартості дає більший показник чистого доходу, ніж обчислення змінних витрат, оскільки більше витрат враховується в непроданих продуктах, що зменшує фактичні витрати. Крім того, чистий прибуток збільшується, оскільки виробляється більше товарів, оскільки постійні витрати розподіляються на всі вироблені одиниці.

1.2. Теоретичні основи обліку та аналізу повної собівартості

Облік собівартості – це неофіційний набір гнучких інструментів, які менеджери компанії можуть використовувати для оцінки того, наскільки добре працює бізнес. Облік собівартості спрямований на оцінку різних витрат бізнесу та того, як вони впливають на операції, витрати, ефективність і прибуток. Індивідуальна оцінка структури витрат компанії дозволяє керівництву покращити спосіб ведення бізнесу та, отже, підвищити вартість фірми. Це лише внутрішні показники та цифри.

Облік собівартості корисний, оскільки він може визначити, куди компанія витрачає свої гроші, скільки вона заробляє та де гроші втрачаються. Облік собівартості має на меті звітувати, аналізувати та сприяти покращенню внутрішнього контролю витрат та ефективності. Незважаючи на те, що компанії не можуть використовувати показники обліку витрат у своїх фінансових звітах або для цілей оподаткування, вони мають вирішальне значення для внутрішнього контролю.

При використанні методу обліку повної собівартості всі прямі, постійні та змінні накладні витрати відносяться на кінцевий продукт.

Прямі витрати: це витрати, безпосередньо пов'язані з виробничим процесом. Вони можуть включати заробітну плату персоналу, витрати на будь-яку використану сировину та будь-які накладні витрати, наприклад батареї для роботи обладнання [8].

Постійні витрати: це переважно накладні витрати, такі як зарплата та оренда будівлі, які залишаються незмінними, незалежно від того, скільки або як мало компанія продає. Компанія повинна щомісяця платити за оренду офісу та зарплату, навіть якщо вона нічого не виробляє [8].

Змінні накладні витрати: це непрямі витрати на ведення бізнесу, які змінюються залежно від виробничої діяльності. Наприклад, коли обсяг виробництва зростає, для допомоги можна найняти додатковий персонал. Цей сценарій призведе до того, що компанія понесе вищі змінні накладні витрати [8].

У обліку повної собівартості ці різні витрати переміщуються разом з продуктом (або послугою) через рахунки запасів, доки продукт не буде проданий.

Для обліку та аналізу собівартості продукції підприємство може використати один з методів:

1. Відносити витрати на збут до витрат періоду, а адміністративні та загальновиробничі витрати на продукт (рис. 1.5).

За таких умов, облік та аналіз собівартості передбачає:

- визначення витрат на виробництво (прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці, загальновиробничих та адміністративних витрат)

- визначення витрат готової продукції та незавершеного виробництва
- оцінювання залишків готової продукції та визначення витрат реалізованої продукції
- включення витрат на збут до фінрезультату діяльності і визначення прибутку від реалізації.

Рис. 1.5. Облік собівартості продукції з віднесенням витрат на збут до витрат періоду [12]

2. Інший метод передбачає включення адміністративних витрат та витрати на збут до витрат періоду, а загальновиробничі витрати на продукт (рис. 1.6).

За таких умов, облік та аналіз собівартості передбачає:

- визначення витрат на виробництво (прямі матеріальні витрати, витрати на оплату праці разом з відрахуваннями та загальновиробничих витрат)
- визначення витрат готової продукції та незавершеного виробництва

- оцінювання витрат реалізованої продукції та її залишків
- включення адміністративних витрат та витрат на збут до фінрезультату діяльності і визначення прибутку від реалізації.

Рис. 1.6. Облік собівартості продукції з віднесенням адміністративних витрат та витрат на збут до витрат періоду [12]

Основним документом, що визначає порядок обліку та калькулювання собівартості є НП(С)БО 16 «Витрати». Відповідно до НП(С)БО 16 схема обліку та калькулювання собівартості має наступний вигляд (рис. 1.7).

Згідно з НП(С)БО 16 «Витрати» порядок обліку витрат та калькулювання собівартості продукції передбачає:

- визначення прямих матеріальних, прямих витрат на оплату праці та загальновиробничих (змінних та постійних розподілених) витрат у собівартості виробництва;
- розподіл виробничих витрат між готовою та не завершеною продукцією;
- визначення постійних нерозподілених і наднормативних витрат у собівартості реалізованої продукції;

Рис. 1.7. Облік собівартості продукції відповідно до НП(С)БО 16 «Витрати»

Джерело: розроблено автором на основі [19]

Оскільки все більше компаній переходять на оперативні процедури або пов'язані спрощені виробничі процедури та системи інвентаризації, у багатьох відношеннях методи прямого або повного обліку витрат втрачають свою значимість, оскільки менше витрат і витрат пов'язано з виробничими процесами.

Переваги застосування обліку та калькулювання повної калькуляції:

1. Відповідність міжнародним правилам звітності: навіть якщо компанія вирішить використати калькуляцію за змінними витратами всередині компанії, згідно із законом вона зобов'язана використовувати повну калькуляцію в будь-якій зовнішній фінансовій звітності, яку вона публікує. Повна калькуляція також є

методом, який компанія повинна використовувати для розрахунку та подання податків.

2. Облік усіх виробничих витрат: урахування всіх витрат дає інвесторам і керівництву повну картину того, скільки коштує компанії виробництво продукції. Встановлення загальної вартості одиниці допомагає підприємствам визначити відповідну ціну на товари та послуги.

3. Легше відстежувати прибуток: повна калькуляція дає більш точне уявлення про прибутковість, ніж калькуляція за змінними витратами, якщо всі продукти не продаються протягом того самого облікового періоду, коли вони були виготовлені. Це може бути особливо важливим для компанії, яка нарощує виробництво задовго до очікуваного сезонного збільшення продажів.

Недоліки застосування обліку та калькулювання повної калькуляції:

1. Важко порівнювати лінії продуктів: повна калькуляція також має кілька недоліків. Наприклад, врахування всіх витрат, у тому числі тих, які безпосередньо не пов'язані з виробництвом, може дещо ускладнити для керівництва порівняння прибутковості різних ліній продукції.

2. Велике зусилля щодо покращення операційної ефективності: Керівницькі команди, які використовують повну калькуляцію, також виявлять, що буде більш складно провести аналіз витрат, обсягу та прибутку, який використовується для визначення кількості продуктів, які компанія повинна виготовити та продати, щоб досягти рівня прибутковості та підвищити ефективність роботи. Якщо постійні витрати становлять особливо велику частину загальних витрат на виробництво, важко визначити коливання витрат, які виникають на різних рівнях виробництва.

3. Може спотворити прибуток: ще одним серйозним недоліком повної калькуляції є те, що вона потенційно може ввести в оману інвесторів. Постійні витрати не вираховуються з доходів, якщо не буде продано всю вироблену компанією продукцію, а це означає, що рівень прибутку компанії може здаватися кращим, ніж він є насправді, протягом певного облікового періоду.

1.3. Нормативне регулювання обліку та визначення повної собівартості

Основними операціями кожного підприємства є купівля сировини, виробництво та продаж товарів, що своєю чергою пов'язано з витратами. В кожній державі облік та калькулювання собівартості продукції регулюють правила і закони. В Україні також розроблена ціла низка нормативно-правових документів, що регламентують процес обліку та калькулювання собівартості.

Розглянувши всю систему нормативного регулювання обліку та калькулювання собівартості, можна виділити такі їх блоки:

1. Міжнародні нормативно-правові акти

— МСБО 2 «Запаси», який відбиває основні правила визначення собівартості та витрат виробництва [13];

— МСБО 21 «Вплив змін валютних курсів» - визначає порядок проведення перерахунку та визначення курсових різниць за статтями, що відображені в іноземній валюті;

— МСБО 29 «Фінансова звітність в умовах гіперінфляції» - регламентує опереції в іноземній валюті, що відображаються в грошових одиницях на кінець періоду.

2. Національні нормативно-правові акти

— ЗУ «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність» встановлює єдині правила обліку для всіх операцій та підприємств України, а також визначає правила збирання, реєстрації та відображення інформації [14];

— ЗУ «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій у сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» визначає правила обліку грошових потоків у сфері торгівлі та громадського харчування [15];

— Господарський Кодекс регламентує взаємовідносини, що виникають між суб'єктами господарювання в процесі здійснення їх підприємницької діяльності [16];

— Податковий Кодекс регулює сферу оподаткування, визначає види податків та правила їх сплати [17].

3. Законодавчо-нормативні правові акти

— НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності» визначає основні статті Звіту про рух грошових коштів, правила його складання та розкриття інформації за кожною статтею [18];

— НП(С)БО 16 «Витрати» визначає загальний порядок формування собівартості продукції [1];

— НП(С)БО 9 «Запаси», який відбиває основні правила визначення собівартості та витрат виробництва [19];

— НП(С)БО 21 «Вплив змін валютних курсів» регулює відображення у фінансовій звітності операцій в іноземній валюті та відображення операцій за межами України в національній валюті;

— НП(С)БО 22 «Вплив інфляції» регламентує порядок відображення у фінансовій звітності коригувань, що пов'язані з інфляцією.

4. Інструкції та положення державного рівня

— Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій показує порядок відображення та перелік рахунків для ведення бухгалтерського обліку з використанням методу подвійного запису [20];

— Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності [21];

— Постанова Кабінету Міністрів України «Порядок визначення розміру збитків від розкрадання, нестачі, знищення (псування) матеріальних цінностей, яка визначає методику розкриття збитків від псування матеріальних цінностей.

Основним документом, що визначає порядок обліку та калькулювання собівартості є П(С)БО 16 «Витрати». Документ регулює порядок формування і обліку собівартості продукції та визначення витрат на підприємстві та відображення даних в фінансовій звітності, надає аудитору дані щодо нормативно-правового регулювання дослідження операцій, пов'язаних із витратами.

Це Положення (стандарт) встановлює методологічні основні принципи розвитку в бухгалтерському обліку даних щодо витрат та розкриття їх у фінансовій звітності.

Норми даного Положення (стандарту) використовуються підприємствами, організаціями та іншими юридичними особами (далі – підприємства) незалежно від форм власності (крім бюджетних установ).

Як бачимо, в Україні розроблена значна кількість нормативних актів для регулювання обліку витрат, формування собівартості та складання звітності. Однак все ж усієї низки нормативних актів, немає одного який би повністю та самостійно регулював облік та формування собівартості. Кожен з нормативних актів частково визначає порядок формування собівартості та відображення цих операцій у фінансовій звітності, що приводить до викривлення інформації. Разом з тим, позитивним фактором є наближення українських стандартів до міжнародних.

РОЗДІЛ 2

ОРГАНІЗАЦІЯ ОБЛІКУ, АНАЛІЗУ ТА АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ НА КП “ЕЛЕКТРОАВТОТРАНС”

2.1. Організаційно-економічна характеристика підприємства

Комунальне підприємство “Електроавтотранс” знаходиться в місті Івано-Франківськ за адресою вулиця Тролейбусна, 40.

Метою створення підприємства є одержання прибутку в інтересах фірми та його власників від провадження основної та інших видів діяльності та здійснення інших операцій відповідно до законодавства та вимог Статуту. Основні відомості про підприємство можна побачити в паспорті КП (табл. 2.1).

Таблиця 2.1

Паспорт КП “Електроавтотранс” [22-23]

Повне найменування	Комунальне підприємство “Електроавтотранс”
Організаційно-правова форма	Комунальне підприємство
Місцезнаходження	Україна, місто Івано-Франківськ, вул. Тролейбусна, 40
Галузь	Транспорт
Вид діяльності за КВЕД	49.31 Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення
Середня кількість працівників	113
Проектна потужність	100 машин
Інвентарний парк	62 транспортні засоби
Загальна протяжність контактної мережі	63 км

Для здійснення комерційної діяльності у КП “Електроавтотранс” дотримані всі мінімальні технічні та просторові умови, інформація про товари є обов’язковою, а години роботи належним чином встановлені. Підприємство забезпечує безперебійне виконання замовлення в найкоротший термін. Для цього у фірми добре розвинені функціональні підрозділи, а працівники підприємства висококваліфіковані та знавці своєї справи.

КП “Електроавтотранс” – спеціалізоване підприємство сфери пасажирських перевезень. Основним видом діяльності є 49.31 Пасажирський наземний транспорт

міського та приміського сполучення (рис. 2.1). інші: 85.32 Професійно-технічна освіта та 56.29 Постачання інших готових страв

Основні види діяльності підприємств	надання послуг з перевезення пасажирів електротранспортом
	надання послуг з перевезення пасажирів і вантажів автомобільним транспортом, в тому числі із залученням додаткових одиниць транспорту на міських маршрутах, що передані підприємству в обслуговування
	діяльність, пов'язана з будівництвом ліній енергозабезпечення
	технічне обслуговування та ремонт електро- і автотранспорту, контактних і кабельних ліній, тягових підстанцій та іншого технологічного обладнання
	надання послуг юридичним та фізичним особам з ремонту та технічного обслуговування транспортних засобів, електрообладнання та апаратури
	надання рекламних послуг
	виконання столярних, слюсарних та сантехнічних робіт, випробувальних та вимірювальних робіт електрообладнання і апаратури
	організація громадського харчування на підприємстві
	реалізація проїзних та абонементних квитків
	здійснення учбового процесу на базі підприємства з метою підготовки кваліфікованих кадрів водіїв пасажирських тролейбусів, слюсарів з ремонту рухомого складу і діючого обладнання та інших професій (згідно єдиного тарифно-кваліфікаційного довідника)
	розробка технічної документації і виготовлення запасних частин до тролейбусів та контактної мережі
	надання медичних послуг (стоматологія та здійснення передрейсового медичного огляду водіїв транспортних засобів)
	технічне обслуговування та ремонт електро- і автотранспорту, контактних і кабельних ліній, тягових підстанцій та іншого технологічного обладнання
	надання послуг юридичним та фізичним особам з ремонту та технічного обслуговування транспортних засобів, електрообладнання та апаратури
	надання рекламних послуг
	виконання столярних, слюсарних та сантехнічних робіт, випробувальних та вимірювальних робіт електрообладнання і апаратури
	організація громадського харчування на підприємстві
	реалізація проїзних та абонементних квитків

Рис. 2.1. Основні види діяльності КП “Електроавтотранс”

Джерело: складено автором на основі [22-23]

Основні стратегічні цілі діяльності КП “Електроавтотранс” відповідають наступним критеріям: конкретності, вимірності, досяжності, актуальності та визначеності в часі. Стратегічною метою КП “Електроавтотранс” є забезпечення стійкої ринкової позиції внаслідок отримання достатнього прибутку. Для досягнення цієї мети встановлені наступні функціональні цілі:

- У виробництві та наданні послуг – розвиток виробництва, покращання якості надання послуг.
- У сфері маркетингу – активізація рекламної діяльності.
- У кадровій політиці – вдосконалення мотивації, покращання організації праці.
- В організації управління – вдосконалення методів управління, організаційної структури управління.
- У сфері постачання – розширення транспортної мережі.

Організаційна структура КП “Електроавтотранс” є простою (рис. 2.2).

Рис. 2.2. Організаційна структура КП “Електроавтотранс”

Джерело: розроблено автором на основі даних підприємства

Організаційна структура КП “Електроавтотранс” є лінійно-функціональною, така структура в даний час є найбільш поширеною. У ньому вдало поєднуються

лінійні відділи, які здійснюють весь спектр основної господарської діяльності, з відділами і службами, які виконують специфічні функції управління в масштабі всієї організації (планування, виробництво, фінанси, маркетинг, персонал). Така структура передбачає поділ повноважень і передачу відповідальності за прийняття рішень по вертикалі за функціями.

Найбільш точно оцінити економічний та фінансовий стан компанії допоможе аналіз відносних показників. Їх аналіз проведемо на підставі вихідних даних фінансової звітності.

У табл. 2.2 наведено показники, що характеризують майновий стан підприємства.

Таблиця 2.2

Оцінка майнового стану підприємства КП “Електроавтотранс”

Показник	рік			Відхилення			
	2020	2021	2022	%		+,-	
Коефіцієнт зносу	0,336	0,355	0,451	5,8	27,1	0,019	0,096
Коефіцієнт придатності	0,664	0,645	0,549	-2,9	-14,9	-0,019	-0,096
Коефіцієнт оновлення	0,147	0,311	0,103	111,5	-67,0	0,164	-0,208
Коефіцієнт вибуття	0,000	0,002	0,021	-	861	0,002	0,019
Коефіцієнт приросту	0,147	0,310	0,084	110,5	-73,0	0,163	-0,226
фондоозброєність	1017,5	1148,8	1427,6	12,9	24,3	131,3	278,7
фондовіддача	0,001	0,001	0,001	-11,4	-19,5	0,000	0,000

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності [дод. А-Б]

Спостерігається зростання коефіцієнта зносу, що підтверджує старіння майна підприємства і тому воно потребує оновлення. У 2022 році коефіцієнт зносу зріс на 27,1%. В цілому ж майно зношене більш ніж на 45%. Також, скорочується коефіцієнт придатності, оскільки ці показники є оберненими.

Показник фондоозброєності зростає у 2021 році на 1 людину припадало 1148,8 грн вартості фондів, а у 2022 році цей показник зріс на 24,3%. Підтвердженням цього є скорочення фондовіддачі.

Так, враховуючи факт старіння основних фондів та їх скорочення в динаміці, дана динаміка є нормальною. Для більш детального аналізу оцінимо ліквідність та платоспроможність (табл. 2.3).

Аналіз ліквідності та платоспроможності КП “Електроавтотранс”

Коефіцієнт	рік			Відхилення			
	2020	2021	2022	%		+,-	
абсолютної ліквідності	0,004	0,031	0,144	644,6	366	0,027	0,113
швидкої ліквідності	0,930	1,392	1,362	49,6	-2,2	0,462	-0,03
загальної ліквідності	3,378	4,841	4,849	43,3	0,2	1,463	0,008
платоспроможності	3,366	5,512	4,811	63,7	-12,7	2,146	-0,7
Чистий оборотний капітал	88228	140179	174674	58,9	24,6	51951	34495

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності [дод. А-Б]

Коефіцієнт абсолютної ліквідності зростає в динаміці на 644,6% та 366,7%. Коефіцієнт швидкої ліквідності має нормативне значення та зростає в динаміці на 49,6% у 2021. Значення коефіцієнта загальної ліквідності значно вище нормативного значення та зростає в динаміці. Це говорить про стабільність підприємства та можливість ведення активної діяльності в умовах відсутності кредитних коштів та зовнішніх джерел фінансування підприємства.

Чистий оборотний капітал понад 0, що є позитивним для товариства і відображає його виважену фінансову політику. Коефіцієнт платоспроможності зростає в динаміці попри незначне скорочення у 2022 році. Високе його значення говорить про незначну залежність від позик.

Для оцінки рівня фінансової стійкості використовують різні показники (табл. 2.4).

Таблиця 2.4

Аналіз фінансової стійкості КП “Електроавтотранс”

Коефіцієнт	рік			Відхилення			
	2020	2021	2022	%		+,-	
фінансової автономії	0,724	0,820	0,778	13,2	-5,1	0,096	-0,042
фінансової залежності	1,380	1,219	1,285	-11,7	5,4	-0,161	0,066
фінансової стабільності	2,629	4,561	3,514	73,5	-23,0	1,932	-1,047
поточної заборгованості	0,276	0,180	0,221	-34,7	23,1	-0,096	0,042

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності [дод. А-Б]

Показник фінансової залежності відбиває фінансову стійкість підприємства. Він показує можливість прогнозування в довготривалому періоді. Він знаходиться

в межах нормативного значення та показує те що у 2020 році підприємство використовувало 1,38 грн залучених фінансових ресурсів на кожну гривню свого капіталу. У 2022 році цей показник скоротився до 1,285.

Коефіцієнт фінансової автономії досліджуваного підприємства скорочується у 2022 році на 5,1% та досягає значення 2020 року. Він характеризує частку коштів, вкладених власниками підприємства в майно.

Коефіцієнт фінансової стабільності показує можливість підприємства проводити діяльність, планувати у середньо і довгостроковому періоді враховуючи наявні зобов'язання. Він вище нормативного значення, ризик відсутній. Боргове навантаження на капітал відображає коефіцієнт поточної заборгованості. Його скорочення у 2021 році на 34,7%, а потім зростання у 2022 році на 23,1% говорить, про незмінність суми позик.

Ділова активність підприємства показує швидкість обороту активів та капіталу (табл. 2.5).

Таблиця 2.5

Аналіз ділової активності КП “Електроавтотранс”

Показник	рік			Відхилення			
	2020	2021	2022	%		+,-	
Коефіцієнт ділової активності	0,8	1,0	0,6	21,4	-39,1	0,2	-0,4
Коефіцієнт ефективності використання ресурсів	0,175	0,388	0,141	121,6	-63,7	0,2	-0,2
Оборотність запасів	1,1	0,9	0,7	-16,7	-24,1	-0,2	-0,2
Період обороту запасів	316,6	380,0	500,6	20,0	31,7	63,4	120,6
Оборотність власного капіталу	1,3	1,3	0,8	2,7	-40,4	0,0	-0,5
Період обороту власного капіталу	285,9	278,4	467,2	-2,6	67,8	-7,5	188,8
Оборотність ДЗ	3,5	5,2	3,2	49,7	-38,9	1,7	-2,0
Період погашення ДЗ	104,3	69,7	114,0	-33,2	63,6	-34,6	44,3
Оборотність КЗ	7,8	25,6	17,2	227	-32,9	17,8	-8,4
Період погашення КЗ	46,0	14,1	21,0	-69,5	49,0	-32	6,9
Період виробничого циклу	316,6	380,0	500,6	20,0	31,7	63,4	120,6
Період операційного циклу	420,9	449,7	614,6	6,8	36,7	28,8	164,9
Період фінансового циклу	374,9	435,6	593,6	16,2	36,3	60,8	158,0

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності [дод. А-Б]

Коефіцієнт ділової активності відображає, що у 2022 році для виробництва продукції було використано на 39,1% менше майна підприємства ніж у 2021. Даний

показник скорочується, хоч і наближається до оптимального. Коефіцієнт ефективності використання фінансових ресурсів скорочується та вказує на неефективність їх використання. Така ж ситуація із власним капіталом підприємства.

На підприємстві простежується ріст операційного циклу в динаміці (у 2021 році він зріс на 28,8 дня, а у 2022 ще на 164,9 дня). Це є негативним. Вкладені кошти стали повільніше приносити прибуток.

Також динамічно зростала тривалість фінансового циклу. Це свідчить про проблеми з ліквідністю.

У підприємства виникає велика кредиторська заборгованість, що має негативні довгострокові наслідки. Причинами таких змін стало:

- зростання періоду обороту запасів на 63,4 дня у 2021 та незначне у 2022 на 120,6 дня. Зростання періоду обороту свідчить про не продуманість тактики формування запасів.

- скорочення погашення дебіторської заборгованості на 34,6 дня у 2021 році (хоч у 2022 показник зріс на 44,3 дня). Це відображає неефективну політику управління відносинами з постачальниками.

- період обороту кредиторської заборгованості скорочується, що зумовило зростання фінансового циклу на 158 дня у 2022 році. При цьому власний капітал зробив лише 0,8 обороту, що на 0,5 обороту менше ніж 2021 року, що вказує на не ефективність використання капіталу власників.

- скорочення періоду обороту активів та оборотних активів на 76,3 дня у 2021 році та зростання на 229 дня у 2022. Так, компанії необхідно більше ресурсів для того, щоб підтримувати поточний рівень активності.

Важливе значення має оцінка прибутковості (табл. 2.6).

Показником ефективності виробничого процесу є рентабельність виробничих фондів. Скорочення даного показника на 63,4% у 2022 році говорить про неоптимальну структуру запасів підприємства. Показником ефективності виробничого процесу є рентабельність виробничих фондів. Скорочення даного

показника на 63,4% у 2022 році говорить про неоптимальну структуру запасів підприємства.

Таблиця 2.6

Аналіз рентабельності КП “Електроавтотранс”

Рентабельність	рік			Відхилення			
	2020	2021	2022	%		+,-	
активів	17,5	38,8	14,1	121,6	-63,7	21,3	-24,7
виробничих фондів	23,6	49,3	18,1	109,3	-63,4	25,8	-31,3
власного капіталу	26,5	49,7	17,6	87,5	-64,5	23,2	-32,0
реалізації по чистому прибутку	21,0	38,4	22,9	82,6	-40,4	17,4	-15,5
витрат	22,4	48,2	23,4	115,5	-51,5	25,8	-24,8
Валова рентабельність	35,6	51,3	36,8	44,0	-28,3	15,7	-14,5

Джерело: розроблено автором на основі фінансової звітності [дод. А-Б]

У 2022 роках прибутковість вкладених коштів скоротилася на 64,5%. Про це свідчить скорочення прибутковості власного капіталу. Прибутковість реалізації та понесених витрат також скорочується. Валова рентабельність скорочується через зростання собівартості продукції.

Проаналізувавши коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності та фінансової стійкості, бачимо, що КП “Електроавтотранс” фінансово стійке. Для підвищення прибутковості необхідно підвищувати ефективність діяльності підприємства по збуту продукції та скорочувати витрати на виробництво шляхом підвищення рівня продуктивності праці, економічного використання сировини, палива, енергії, обладнання.

2.2. Стан обліку формування повної собівартості на КП “Електроавтотранс”

Організація бухгалтерського обліку на підприємстві являє собою систему методів, способів та заходів, які забезпечують оптимальне функціонування такого обліку та подальший його розвиток.

Структура Положення про облікову політику на КП “Електроавтотранс” затверджена директором та відповідає чинному законодавстві України та складається з наступних розділів:

1. Організація бухгалтерського обліку.
2. Повноваження на підпис документів.
3. Первинний облік.
4. Інвентаризація.
5. Податковий облік.
6. Бухгалтерський облік.
7. Основні засоби.
8. Ремонт основних засобів.
9. Нематеріальні активи.
10. Запаси.
11. Транспортно-заготівельні витрати.
12. Витрати.
13. Доходи.
14. Інші активи та зобов'язання.
15. Заключні положення.

Основні характеристики облікової політики КП “Електроавтотранс” можна розглянути у дод. В.

Згідно першого розділу, бухгалтерський облік на підприємстві здійснюється бухгалтерією на чолі з головним бухгалтером. Її склад затверджується штатним розписом підприємства. Зі слів головного бухгалтера структура бухгалтерії має наступний вигляд (рис.2.3).

Рис. 2.3. Структура бухгалтерії КП “Електроавтотранс”

Бухгалтерія здійснює облік господарської діяльності. Вона співпрацює з іншими підрозділами, а оскільки КП “Електроавтотранс” є малим підприємством

на бухгалтерію покладені функції й економічного відділу. Бухгалтерія КП “Електроавтотранс” займається плануванням діяльності, матеріальним забезпеченням, обліком, юридичними питаннями. Бухгалтер самостійно та повністю відповідає за грошові, договірні та інші документи, складає бухгалтерський баланс та інші необхідні документи.

Дотримання вимог законодавства України з питань організації та ведення бухгалтерського та податкового обліку забезпечується головним бухгалтером підприємства. Інші працівники організації несуть відповідальність згідно посадових інструкцій, які затверджені директором підприємства.

Ведення обліку щодо майна і результатів своєї діяльності здійснюється в натуральних одиницях в узагальненому грошовому виразі із безперервним документальним оформленням і відображенням. Використовується також централізована система збору та обробки інформації.

Облік в апараті підприємства ведеться у програмі “1С: Бухгалтерія”. Для здійснення фінансово-господарської діяльності КП “Електроавтотранс” відкрито розрахунковий та валютний рахунок у АТ «ПРИВАТБАНК». Підприємство здійснює оперативний та бухгалтерський облік результатів своєї діяльності, складає фінансову, статистичну, податкову звітність, і подає її у встановленому порядку і обсязі відповідним органам, а також засновнику. Статистична, фінансова та податкова звітність складається та подається до відповідних органів у повному обсязі.

Розглянемо організацію обліку повної собівартості згідно Положення про облікову політику та організацію бухгалтерського обліку.

Об’єктом обліку витрат на підприємстві є їх групування за видами діяльності та кожним автомобілем. На підприємстві відкрито особові рахунки для кожного автотранспортного засобу та визначено нормативи та факти витрат. У собівартість включають витрати на перевезення в тому періоді в якому вони виникли.

Облік та формування повної собівартості наданих послуг КП “Електроавтотранс” відбувається шляхом складання калькуляції виробничої

собівартості. Адміністративні витрати та витрати на збут відносяться до витрат періоду. Калькуляцію собівартості можемо розглянути в додатку Г.

Так, облік повної собівартості передбачає визначення експлуатаційно-технічних характеристик автобуса.

Облік та формування повної собівартості послуг КП “Електроавтотранс” проводиться з використанням маршрутних карт, які затверджується кожному автобусу в парку. Обліку підлягають:

- протяжність маршруту
- загальний пробіг
- швидкість сполучення
- час на виконання одного рейсу
- час перебування автобуса на лінії
- кількість рейсів за день
- пробіг автобуса на маршруті.

На основі маршрутних карт визначаються витрати на паливо та мастильні матеріали, автомобільні шини.

Крім того, виробнича собівартість КП “Електроавтотранс” включає витрати на експлуатацію акумуляторних батарей, витрат на технічне обслуговування та ремонт.

Для визначення суми прямих витрат на оплату праці диспетчер виписує одноденні або багатоденні дорожні листи. Лист видається водію перед виїздом на маршрут. Всі виписані за місяць дорожні листи реєструються в Журналі реєстрації дорожніх листів.

Також, КП “Електроавтотранс” здійснює і нерегулярні перевезення за замовленням. В такому випадку складаються дорожні листи та довідки замовлення для таких перевезень, які реєструються у книзі замовлень. Витрати на такі замовлення реєструються в місячних картках обліку.

Інші прямі витрати повної собівартості включають [дод. Д]:

1. Витрати на відрахування на обов’язкове соціальне страхування (до Пенсійного фонду України) від фонду оплати праці робітників (22%)

2. Витрати на технічний огляд транспортного засобу з
3. Витрати на обов'язкове страхування транспортного засобу та особистого страхування
4. Витрати на послуги КП "Електроавтотранс" по випуску транспортних засобів на лінію
5. Витрати на стоянку транспортного засобу
6. Витрати на мийку транспортних засобів
7. Вартість ремонтних робіт і послуг виконаних сторонніми підприємствами і організаціями.

Загально виробничі витрати у повній собівартості КП "Електроавтотранс" включає витрати на оренду транспортних засобів та витрати на придбання квитків на проїзд та квитково-облікової документації.

Адміністративні витрати у повній собівартості включають витрати на:

- заробітну плату робітників управління
- витрати на державне обов'язкове соціальне страхування
- витрати на зв'язок (поштові, телефонні, факс)
- витрати на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів, канцелярських товарів
- витрати на розрахунково-касове обслуговування банку
- витрати на оплату послуг стороннім організаціям
- витрати на сплату єдиного податку.

Облік та формування повної собівартості дає КП "Електроавтотранс" можливість визначити скільки в загальному коштує надання послуг перевезення.

Облік собівартості корисний, оскільки він дозволяє КП "Електроавтотранс" визначити, куди підприємство витрачає свої гроші, скільки вона заробляє та де гроші втрачаються. Облік собівартості допомагає проводити ефективну політику управління витратами та сприяти покращенню такого контролю витрат та ефективності. Незважаючи на те, що підприємство не може використовувати показники обліку витрат у своїх фінансових звітах або для цілей оподаткування, вони мають вирішальне значення для внутрішнього контролю.

2.3. Оцінка ефективності діючої системи управління формуванням повної собівартості у КП “Електроавтотранс”

Аналіз собівартості продукції проводиться на основі відомостей управлінського обліку виробничої діяльності, кошторису витрат, нормативних (планових) і звітних калькуляцій витрат окремих видів виробів і усієї продукції в цілому. Аналіз собівартості продукції розпочинається з аналізу витрат за економічними елементами витрат і калькуляційними статтями витрат.

Як нами було визначено вище, повна собівартість КП “Електроавтотранс” включає виробничу собівартість та витрати на збут, адміністративні витрати та інші операційні витрати.

На основі звіту про фінансові результати (дод. Б) проаналізуємо динаміку зміну виробничої собівартості (собівартості реалізації) КП “Електроавтотранс” (рис. 2.4).

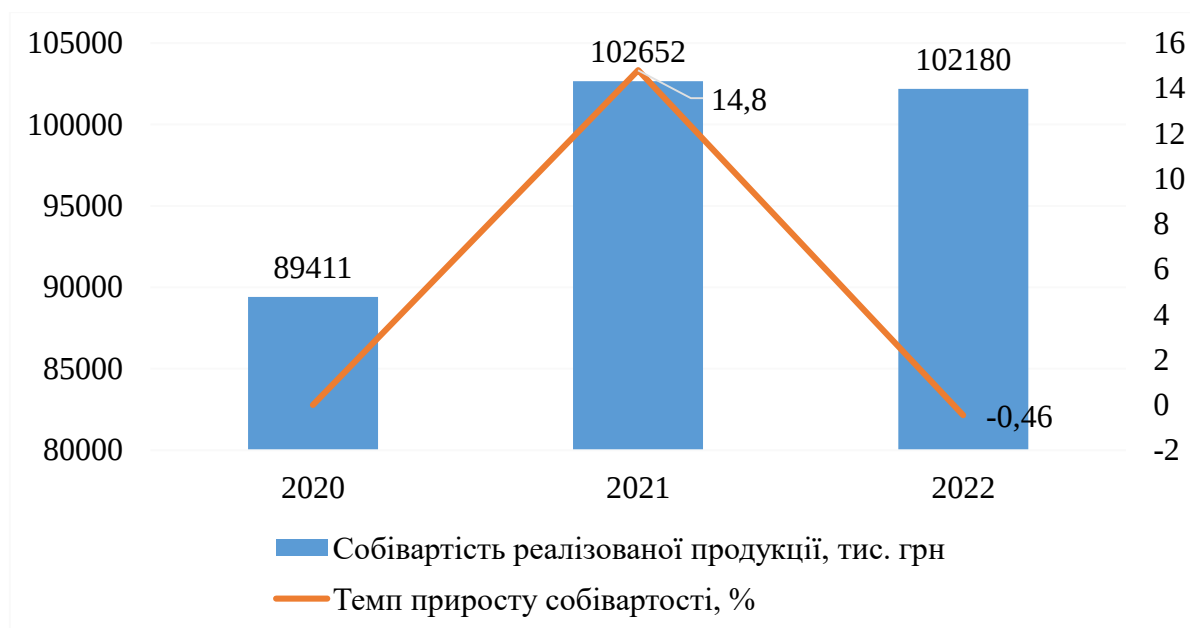

Рис. 2.4. Динаміка собівартості реалізації КП “Електроавтотранс” за 2020-2022 роки

Джерело: складено автором на основі [дод. Б]

Простежується зростання собівартості реалізації на 14,8% у 2021 році. Однак в поєднанні з зростанням обсягів реалізації більш ніж на 50% та валового прибутку

(можемо простежити це у звіті про фінансові результати дод. Б), така зміна собівартості може свідчити про ефективну систему управління витратами на підприємстві.

Протилежна ж ситуація простежується у 2022 році. Собівартість реалізації скоротилась на 0,45%, що є позитивним для підприємства. Однак враховуючи факт скорочення обсягу реалізації більш ніж на 20% та валового прибутку вдвічі, можемо стверджувати, що собівартість зросла. Така динаміка пов'язана з різким ростом цін на паливно-мастильні матеріали та й загальною інфляцією в країні у 2022 році. Причиною такого явища стала військова агресія росії проти України та введення воєнного стану в країні, за якого всі підприємства перейшли на особливий режим роботи.

В структурі прямих операційних витрат повної собівартості значна частина припадає на матеріальні витрати. Їх частка незмінна у 2020-2021 роках (61,9%) з незначним зростанням у 2022 році (62,1%), що знову ж таки викликано зростанням цін на паливо та мастильні матеріали (рис. 2.5).

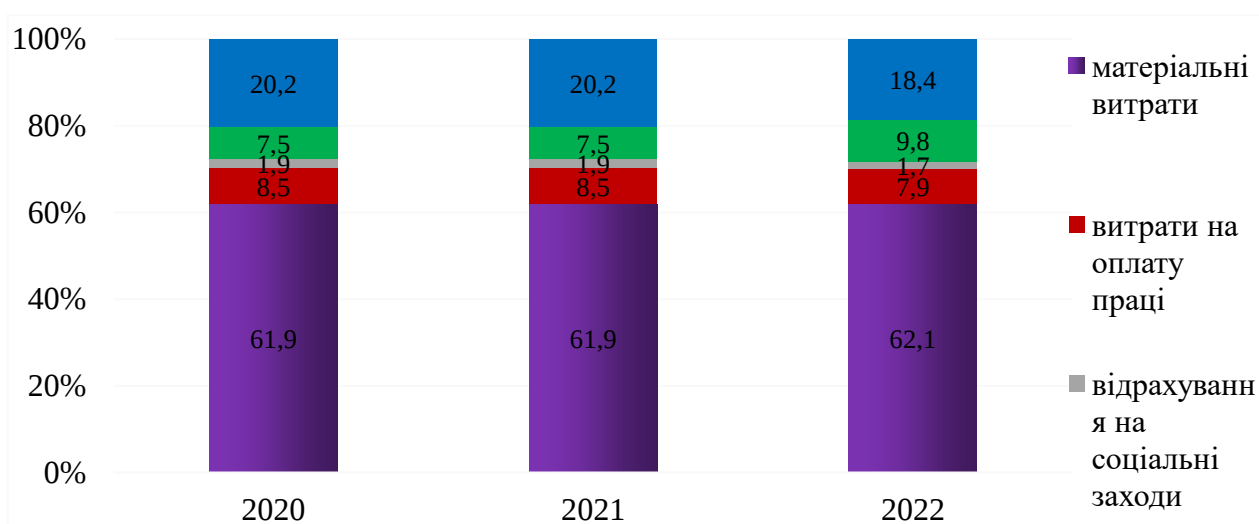

Рис. 2.5. Динаміка операційних витрат КП “Електроавтотранс” за 2020-2022 роки

Джерело: складено автором на основі [дод. Б]

Значна частина припадає на інші операційні витрати, що включаються до виробничої собівартості. Їх частка у 2020 році становила 20,2%, а у 2022

скоротилася до 18,4%. Це пов'язано з загальним скороченням обсягів реалізації продукції.

Прямі витрати на оплату праці та відрахування на них скорочуються у 2022 році. Їх частка у структурі операційних витрат також скорочується з 8,5% до 7,9%. Така динаміка викликана не скороченням середньої заробітної плати по підприємству (оскільки середня зарплата в країні та на підприємстві зросла), а звільненням частини водіїв у зв'язку з відбуттям на службу в Збройні сили України в якості добровольців для захисту територіальних кордонів України від окупантів.

Зростання частки амортизаційних витрат, пов'язано зі зношенням автотранспортних засобів. Враховуючи той факт, що сума амортизаційних відрахувань у 2021 році не значно змінилася порівняно з 2020 роком, а у 2022 різко зросла на 3 млн.грн., можемо припустити, що частина автотранспорту КП “Електроавтотранс” була пошкоджена внаслідок авіаударів у 2022 році з боку агресора-окупанта.

Для ефективного управління витратами до повної собівартості КП “Електроавтотранс” включають крім виробничої собівартості, витрати на збут, адміністративні витрати та інші операційні витрати, що не входять до виробничої собівартості.

Розглянемо динаміку зміни витрат на збут (рис.2.6).

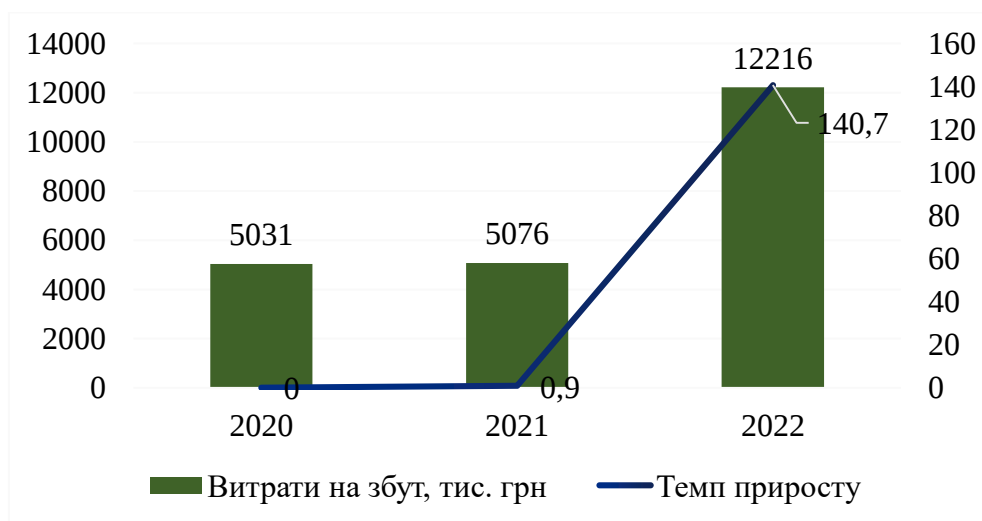

Рис. 2.6. Динаміка витрат на збут КП “Електроавтотранс” за 2020-2022 роки

Джерело: складено автором на основі [дод. Б]

Витрати на збут КП “Електроавтотранс” включають розподільні витрати (витрати на логістику, доставку та страхування), витрати на маркетинг (реклама, обслуговування веб-сайту та витрати на соціальні мережі) та комерційні витрати (заробітна плата, комісійні та готівкові витрати).

В динаміці витрати на збут зростають. У 2021 році темп приросту склав 0,9%, а у 2022 році 140,7%, що пов’язано з інфляцією та зростанням цін на всі послуги через військову агресію росії.

Розглянемо динаміку зміни адміністративних витрат (рис. 2.7).

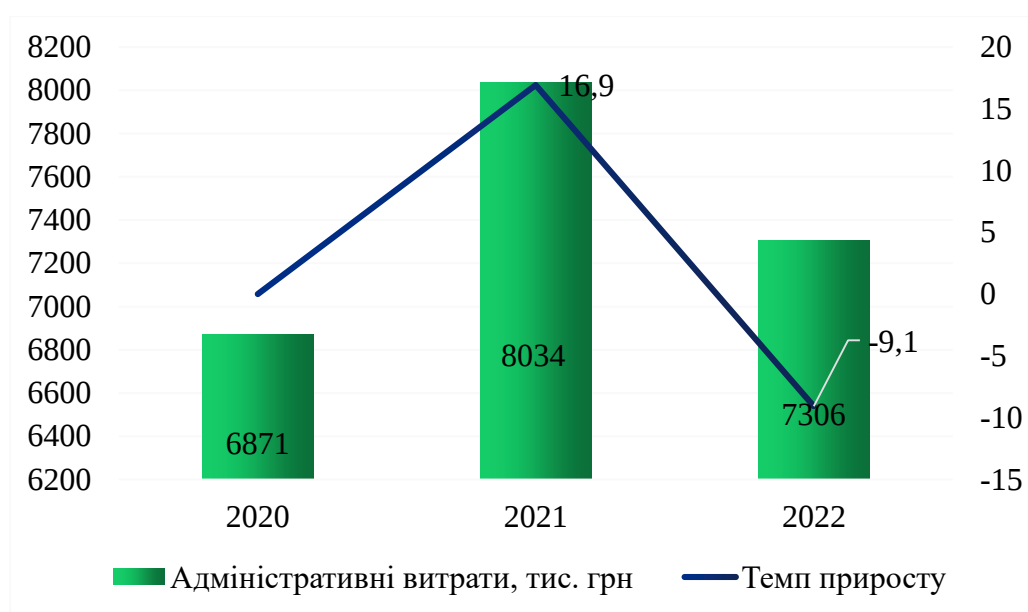

Рис. 2.7. Динаміка адміністративних витрат КП “Електроавтотранс” за 2020-2022 роки

Джерело: складено автором на основі [дод. Б]

Адміністративні витрати КП “Електроавтотранс” включають витрати на заробітну плату робітників управління, витрати на державне обов’язкове соціальне страхування, витрати на зв’язок (поштові, телефонні, факс), витрати на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів, канцелярських товарів, витрати на розрахунково-касове обслуговування банку, витрати на оплату послуг стороннім організаціям та витрати на сплату єдиного податку.

В динаміці адміністративні витрати зростають у 2021 році на 16,9%. Враховуючи загальну динаміку зниження витрат виробництва у 2021 році,

зростання адміністративних витрат говорить про неефективне управління ними. Однак вже у 2022 році підприємство провело зміну своєї політики формування витрат, внаслідок чого вони скоротилися на 9,1%.

Крім вище розглянутих елементів витрат, повна собівартість продукції КП “Електроавтотранс” включають інші операційні витрати (рис. 2.8).

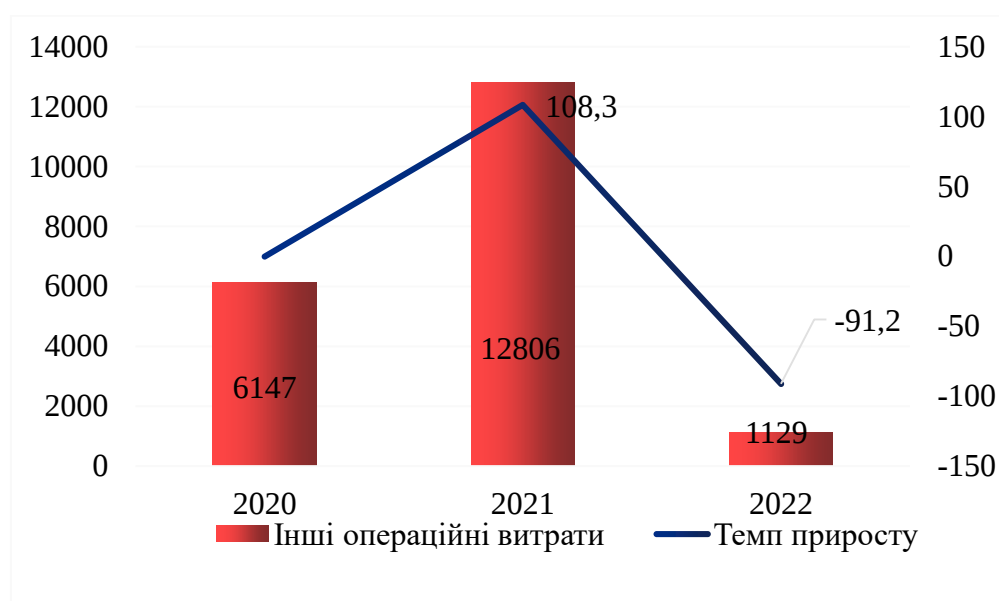

Рис. 2.8. Динаміка інших операційних витрат КП “Електроавтотранс” за 2020-2022 роки

Джерело: складено автором на основі [дод. Б]

Динаміка інших операційних витрат така ж як і адміністративних витрат. Інші операційні витрати зростають у 2021 році на 108,3%, та скорочуються у 2022 році на 91,2%. враховуючи загальну динаміку зниження витрат виробництва у 2021 році, зростання адміністративних витрат говорить про неефективне управління ними. Однак вже у 2022 році підприємство провело зміну своєї політики формування витрат, внаслідок чого вони скоротилися на 9,1%.

На основі проведеного аналізу розглянемо динаміку повної собівартості продукції (рис.2.9).

Проаналізувавши динаміку зміни витрат та повної собівартості продукції КП “Електроавтотранс” бачимо, що вона зростає у 2021 році на 19,6%. Однак розглядаючи динаміку виручки від реалізації та суми чистого прибутку бачимо

зростання першої більш ніж на 50% та останнього більш ніж у 2,5 рази, таке зростання є нормальним.

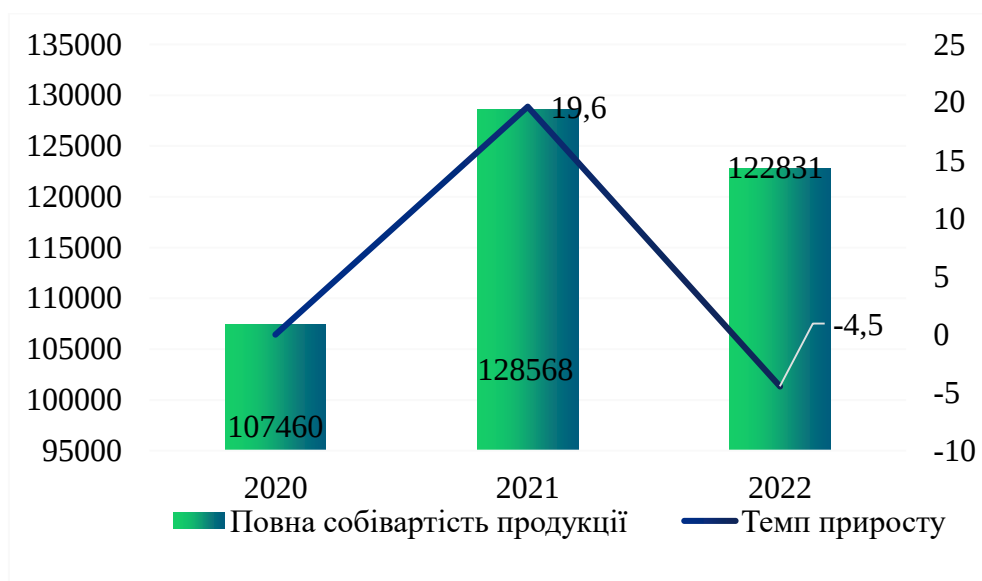

Рис. 2.9. Динаміка зміни повної собівартості КП “Електроавтотранс” за 2020-2022 роки

Джерело: складено автором на основі [дод. Б]

Враховуючи наведені фактори (зростання виручки та чистого прибутку) зростання собівартості лише на 19,6% у 2021 році є позитивним для підприємства. Значно вище зростання прибутку ніж зростання собівартості говорить про ефективну політику підприємства по управлінню витратами.

У 2022 році політика управління витратами зазнала змін, повна собівартість скоротилась на 4,5%, в поєднанні зі зниженням виручки на 23% та чистого прибутку вдвічі, така динаміка є негативною. Враховуючи ситуацію в країні таке є передбачуваним, оскільки підприємству прийшлося працювати в умовах воєнного стану та значної інфляції. Однак для стабілізації діяльності політика управління витратами та формування повної собівартості потребує перегляду та коригування.

2.4. Вдосконалення організації облікового процесу формування повної собівартості

Облік витрат та формування повної собівартості на підприємстві є важливим процесом. Неправильне визначення витрат та віднесення їх до повної собівартості

впливає на величину чистого прибутку і суми сплачених податків. правильний облік повної собівартості може значно зменшити ризик недоотримання прибутку, які призводять до зменшення вартості підприємства, а в поєднанні з аудитом облік повної собівартості може завчасно виявити проблеми та надати підказки, які допоможуть відстежити джерело втрат.

Оскільки КП “Електроавтотранс” працює в умовах воєнного стану, вирішальним є вивчення способів оптимізації грошових потоків і економії грошей. Управління процесом формування повної собівартості передбачає оцінку, розподіл і контроль витрат, щоб залишатися в межах бюджету та економити ресурси. Це також допоможе передбачити майбутні витрати та знизити ризик перевиконання бюджету.

Ключем до успішного формування повної собівартості є розуміння структури витрат, яка включає постійні та змінні витрати. Аналізуючи свої змінні та постійні витрати, КП “Електроавтотранс” може прийняти кращі рішення щодо того, чи варто інвестувати в обладнання чи методики для зниження змінних витрат [24].

Не менш важливим для удосконаленням облікового процесу формування повної собівартості є автоматизація обліку. Автоматизація бізнесу — надійний спосіб зменшити загальні витрати та помилки. Сучасне бухгалтерське програмне забезпечення може повністю розкрити потенціал бухгалтерського обліку, забезпечуючи точні та актуальні дані. Завдяки автоматизації бухгалтерського обліку більше не потрібно створювати складні файли бухгалтерської книги, що економить час і гроші на накладних витратах.

Комплексні інструменти бухгалтерського обліку також пропонують інші переваги, такі як хмарне сховище та дані в реальному часі, для безпечнішої та доступнішої фінансової інформації. Тим не менш, впровадження автоматизованого обліку є важливим кроком у масштабуванні операцій і формування собівартості в більш спрощений спосіб.

Також варто відрізнити автоматизацію облікового процесу формування собівартості від іншої популярної технології автоматизації – роботизованої автоматизації процесів. Остання передбачає використання програмних ботів для

виконання простих і повторюваних бізнес-процесів, як-от обробка рахунків-фактур. Автоматизація ж облікового процесу формування собівартості йде ще далі, трансформуючи бухгалтерські процеси від кінця до кінця, замінюючи окремі ручні завдання інтегрованим цифровим робочим процесом [25].

Автоматизація облікового процесу формування собівартості є необхідним кроком, щоб зробити облік ефективним і точним, одночасно підвищуючи продуктивність команди. Господарство може заощадити дорогоцінний час і зусилля, а також зменшити витрати, використовуючи технологію автоматизованого обліку.

Щоб покращити бізнес-процеси КП “Електроавтотранс” варто використовувати аналітику. Бізнес-аналітика — це потужний інструмент, який допомагає приймати обґрунтовані рішення щодо розробки гнучких і стійких стратегій управління витратами та формування собівартості. Ось деякі з його основних переваг [25]:

- Аналіз даних допомагає виявити нові можливості, які, можливо, були пропущені, наприклад нові сегменти клієнтів. Це важливо для збільшення грошового потоку бізнесу та розвитку організації.

- Історичні дані допомагають помітити тенденції чи зміни в тому, що купують клієнти. Це допоможе зрозуміти, які послуги слід оновити чи виділити, а також пов’язані з цим витрати.

- Аналітика даних допомагає оптимізувати ланцюжок поставок, покращити бізнес-процеси та визначити шляхи покращення послуг і залучення клієнтів.

Загалом інтелектуальний аналіз і аналіз даних допомагають зменшити витрати, допомагаючи визначити фінансові ризики та керувати ними. Аналітика даних також допоможе визначити тенденції, пов’язані з бізнесом, і допоможе прийняти найкращі рішення, щоб процвітати на поточному ринку.

Крім того, оскільки все більше компаній переходять на дистанційне налаштування, інноваційне програмне забезпечення для обліку робочого часу гарантує продуктивність співробітників КП “Електроавтотранс”. Це рішення дозволяє роботодавцям автоматично контролювати продуктивність і бути в курсі

прогресу в режимі реального часу. Вся компанія виграє від цього, заощаджуючи години планування та допомагаючи відмовитися від електронних таблиць. Крім того, ці продукти допомагають керувати накладними витратами, забезпечуючи, щоб персонал залишався в межах прогнозованого бюджету собівартості.

Контроль витрат та облікового процесу формування повної собівартості завжди має бути одним із головних пріоритетів для КП “Електроавтотранс”.

Використовуючи ці стратегії управління витратами, підприємство може значно знизити повну собівартість та збільшити прибутки. Водночас ці методи можуть допомогти оптимізувати роботу та підвищити якість продуктів або послуг.

РОЗДІЛ 3

ОРГАНІЗАЦІЯ ЗДІЙСНЕННЯ АУДИТУ ФОРМУВАННЯ ПОВНОЇ СОБІВАРТОСТІ

3.1. Аудит витрат та повної собівартості виробленої і реалізованої продукції

З точки зору аудитора, собівартість проданих товарів є основним рахунком для виробничо-торговельного підприємства. Після продажний рахунок, вартість проданих товарів є другим за величиною рахунком для більшості цих компаній. Чим більше продажів генерує компанія, тим більша вартість проданих товарів.

Цілями аудиторів при перевірці витрат і повної собівартості реалізованих товарів є:

- розглянути внутрішній контроль за запасами та собівартістю реалізованих товарів.
- визначити наявність запасів і наявність операцій, що впливають на собівартість проданих товарів
- встановити повноту інвентаризації
- встановити, що клієнт має право на обліковані запаси
- встановити канцелярську точність записів і допоміжних графіків щодо запасів і вартості проданих товарів.
- визначити, що оцінка витрат і собівартості реалізованої продукції отримана відповідними методами.
- визначити, що представлення та розкриття інформації про запаси та собівартість проданих товарів є адекватними, включаючи розкриття та класифікацію запасів, методи бухгалтерського обліку та будь-які запаси, передані в заставу для кредитів.

Основні етапи проведення аудиту повної собівартості представлені на рис. 3.1.

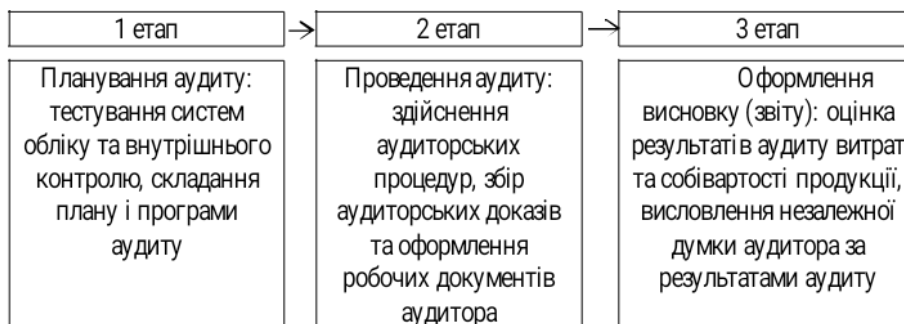

Рис. 3.1. Основні етапи аудиту витрат та формування повної собівартості

Джерело: розроблено автором на основі [25-26]

При проведенні аудиту витрат та формування повної собівартості, аудитор приймає рішення щодо методу організації перевірки (суцільний, вибірковий), кількості аудиторських процедур, необхідних для підготовки об'єктивного висновку, і починає підготовку програми.

Варто враховувати, що інформація про витрати яка наведена у звіті про фінансові результати та за рахунком 23 “Основне виробництво” не є однаковою. Установивши кількість виробництв у суб'єкта господарювання, необхідно перевірити, чи ведеться аналітичний облік за видами виробництв, за підрозділами й центрами витрат та чи відповідають залишки й обороти синтетичного обліку відповідним сумах за аналітичними рахунками.

Для визначення повної собівартості продукції має важливе значення правильне рахування залишків незавершеного виробництва. Залишки незавершеного виробництва оцінюються за фактичною собівартістю в розрізі калькуляційних статей витрат, за винятком статті “Втрати від браку” і деяких інших статей, що відносяться, як правило, повністю на товарну продукцію. До складу незавершеного виробництва не повинні входити матеріали і покупні напівфабрикати, які не підлягали обробці, відходи, які не здані на склад, і т. ін. Джерелом перевірки є матеріали інвентаризації незавершеного виробництва. Необхідна також взаємна звірка звітних показників про витрати на виробництво.

Майже в усіх галузях промисловості при виробництві основної продукції отримують супутню продукцію і зворотні відходи. Недостовірна оцінка відходів та супутньої продукції може призвести до перекручення показника повної

собівартості продукції. Відходи повинні оцінюватись, як правило, за цінами їх можливої реалізації чи використання на підприємстві.

Окремі підприємства допускають списання на виробництво недостач матеріалів, виявлених при проведенні інвентаризації, неправильний розподіл відхилень фактичних цін між матеріалами, списаними на виробництво, і залишками матеріалів на складі, що призводить до неправильного визначення собівартості продукції. Необхідно з'ясувати, чи повністю входять до собівартості продукції нараховані амортизація основних засобів і знос малоцінних та швидкозношуваних предметів.

При аудиті собівартості, аудитор вивчає методи обліку затрат на виробництво і калькулювання фактичної собівартості продукції. Аудитор оцінює обґрунтованість застосування того чи іншого методу обліку затрат і його вплив на правильність визначення собівартості продукції [25].

Для перевірки комплексних статей витрат повної собівартості аудитор залучає кошториси і порівнює планові й фактичні затрати, звертаючи особливу увагу на допущені втрати і перевитрати. Одним із найважливіших напрямів аудиту є вивчення поелементного складу і структури затрат у динаміці за ряд років, що дає змогу аудиторам позначити головні напрями пошуку резервів зниження повної собівартості продукції.

Аудитор вивчає повноту оприбуткування матеріальних цінностей і дотримання норм їх витрачання на виробництво продукції. Установлюється правильність визначення вартості матеріальних ресурсів. Вона формується виходячи з цін їх придбання, націнок, комісійних винагород збутових організацій, вартості послуг товарних бірж, мита, плати за транспортування, збереження і доставку. У вартість матеріальних ресурсів входять також затрати підприємств на придбання тари й упаковки. Аудитору необхідно звернути увагу на обґрунтованість вилучення із затрат на матеріальні ресурси вартості повернених відходів і правильність їх оцінки.

Важливим елементом, що утворює собівартість продукції і підлягає перевірці, є “Затрати на оплату праці”. У цьому елементі групуються витрати на

оплату праці основного виробничого персоналу підприємства, враховуючи премії робітникам і службовцям за виробничі результати, стимулювальні й компенсуючі виплати, а також затрати на оплату праці працівників, які зайняті в основній діяльності, але не значаться в штаті підприємства. При цьому аудитор бере до уваги, що виплати заробітної плати за фактично виконану роботу, розраховані виходячи з відрядних розцінок, тарифних ставок і посадових окладів у відповідності з прийнятими на підприємстві формами і системами оплати праці, входять до собівартості в повній сумі, яка виявлена за відповідними розрахунковими документами [26].

Виходячи з вище сказаного, можна виділити такі основні напрями проведення аудиту витрат та формування повної собівартості (рис. 3.2).

Напрями аудиту витрат та формування повної собівартості	
1	перевірка первинних документів з обліку витрат
2	перевірка правильності формування та відображення в обліку обсягів незавершеного виробництва
3	перевірка відповідності здійснених операцій обліковій політиці підприємства
4	перевірка законності здійснених операцій;
5	перевірка дотримання підприємством
6	перевірка принципу відповідності витрат
7	перевірка обліку майбутніх витрат
8	перевірка правильності відображення в обліку витрат від знецінення, нестачі та псування запасів
9	перевірка правильності віднесення витрат на відповідні рахунки обліку
10	перевірка правильності обліку нарахованої амортизації; перевірка правильності
11	розподілу загальновиробничих витрат
12	перевірка результатів інвентаризації незавершеного виробництва
13	перевірка правомірності та своєчасності включення витрат до складу собівартості продукції

Рис. 3.2. Напрями аудиту витрат та формування повної собівартості

Джерело: розроблено автором на основі [25-26]

Під час проведення перевірки аудитор повинен спиратись на Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, П(С)БО 9

«Запаси», П(С)БО 16 «Витрати», НП(С)БО 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності», наказ про облікову політику, установчі документи та інші нормативно-правові документи. Відповідно до визначеної мети аудиту встановлюються об'єкти аудиту.

3.2. Внутрішній аудит процесу формування повної собівартості

Внутрішній аудит направлений на підтвердження достовірності звітності і не вирішує проблеми, які пов'язані з удосконаленням системи управління. Основною метою внутрішнього аудиту є оцінка дотримання економічної політики підприємства, оцінка функцій внутрішнього контролю [27].

Внутрішній аудит – це процес. Це засіб досягнення мети, а не самоціль. Внутрішній аудит здійснюють люди. Це не просто посібники з політики та форми, це люди на всіх рівнях організації. Внутрішній аудит процесу формування повної собівартості організовує власник підприємства із залученням зовнішніх аудиторів.

Очікується, що внутрішній аудит процесу формування повної собівартості надасть лише розумну, а не абсолютну впевненість керівництву та правлінню суб'єкта господарювання. Внутрішній аудит спрямований на досягнення цілей в одній або кількох окремих, але дублювальних категоріях.

Одна з цілей внутрішнього аудиту полягає в тому, щоб за допомогою методології, що ґрунтується на ризиках, надати правлінню та вищому керівництву підприємства всебічну гарантію того, що сфери суттєвих ризиків компанії управляються ефективно та результативно. Крім того, внутрішній аудит направлений на уникнення помилок в процесі формування повної собівартості.

Внутрішній аудит процесу формування повної собівартості являє собою цілу систему. Система аудиту — це набір процесів і процедур внутрішнього контролю, які забезпечують відомість і контроль ризиків компанії.

Система аудиту процесу формування повної собівартості вимагає чіткого розуміння [28]:

- суттєвих сфер ризику компанії;
- облікової політики компанії, що впливає з бізнес-цілі;

- процесів формування виробничої та повної собівартості;
- процедури віднесення витрат на постійні та змінні.

Якщо не буде вжито заходів для охоплення та аудиту процесу формування повної собівартості, результатом буде неповна стратегія управління ризиками, яка, по суті, є ненадійною. Навпаки, вдосконалена модель управління витратами повинна передбачати періодичне тестування засобів контролю, щоб гарантувати ефективність критично важливих процесів.

Так, помилка в облікових записах може не тільки призвести до значних додаткових податкових нарахувань і значних штрафів, але, що ще гірше, помилка в один відсоток може змінити прибуток і збиток для компанії.

Аудит процесу формування повної собівартості має запобігати обліковим помилкам, своєчасно виявляти можливості та правильно формувати собівартість.

Основна мета аудиту процесу формування повної собівартості є забезпечити сильне управління, включаючи виконання суворих інструкцій.

Аудит процесу формування повної собівартості проводиться з використанням методів: документально-фактичні, математико-статистичні, примусові та організаційні.

Аудит процесу формування повної собівартості відбувається за такими етапами (рис. 3.3)

Рис. 3.3. Аудит процесу формування повної собівартості

Джерело: розроблено автором на основі [27]

Попередній контроль націлений на недопущення неправомірного визнання виробничих витрат та віднесення їх до постійних та змінних.

Поточний контроль націлений на попередження виникнення помилок при формуванні повної собівартості. Такий контроль передбачає перевірку правильності складання калькуляції виробничої собівартості та супроводжуваних документів.

Наступний контроль передбачає перевірку правильності ведення бухгалтерського обліку з формування собівартості. Основна мета такого контролю – це недопущення викривлення даних при відображенні виробничих витрат, витрат на збут, адміністративних витрат та інших операційних витрат.

Організація аудиторської перевірки передбачає документальне оформлення аудиту, яке складається з оформлення робочих документів і підсумкових документів. Робочі та підсумкові документи забезпечують методологічний підхід до проведення аудиторської перевірки.

В основі аудиту процесу формування повної собівартості покладено загальні та специфічні принципи контрольної діяльності. Загальними принципами є: виконання, компетентність, професіоналізм, визначення предмета контролю, координація та взаємодія органів контролю, а також повнота. Особливими принципами є дотримання процесуальної форми, презумпції невинуватості.

Результати дослідження аудитора оформлюються у вигляді аудиторського звіту (висновку). Інформація, яка знаходиться у звіті, може бути використана як адміністрацією, так і зовнішніми аудиторами. Внутрішній аудит виробничих витрат не може вважатися закінченим доки не будуть затвердженні аудиторські рекомендації щодо усунення виявленні відхилення і помилки.

Служба внутрішнього аудиту здійснює свою діяльність згідно плану й посадових інструкцій, які затверджуються керівництвом підприємства. У посадових інструкціях передбачають наступні розділи: загальні положення, кваліфікаційні вимоги, права та персональна відповідальність. Окрім вже дослідженого внутрішнього контролю, на підприємстві існує зовнішній, це ревізія та аудит [28].

3.3. Прогнозування як інструмент інформаційно-аналітичного забезпечення ефективної системи управління собівартістю на КП “Електроавтотранс”

Прогнози собівартості, як правило, розробляються і публікуються з початку виробництва (року, кварталу). Частота прогнозів витрат може змінюватися: місячно, розрахунково або тільки на певних ключових етапах. Прогноз витрат виробництва дозволяє проводити ефективну політику управління собівартістю на підприємстві.

Прогнозування собівартості — це процес оцінки майбутніх витрат і доходів компанії, продукту чи послуги. Він використовується для планування майбутніх ресурсів і ефективного їх розподілу. Прогнозування витрат є важливим інструментом для великих і малих підприємств, державних установ і некомерційних організацій [30].

Існує ряд факторів, які впливають на прогнозування витрат і які необхідно враховувати КП “Електроавтотранс”. По-перше, це розуміння того, які витрати будуть понесені в майбутньому. Другий полягає в оцінці того, наскільки ці витрати збільшаться, зменшаться або залишаться незмінними. По-третє, це розуміння доходу залежно від цих витрат. По-четверте, робить припущення про те, як ці витрати та доходи будуть взаємодіяти.

Після визначення всіх цих факторів КП “Електроавтотранс” може скласти прогноз витрат. Цей прогноз дозволить детально побачити, скільки грошей компанія витратить у майбутньому та скільки грошей вона заробить. Він також може надати інформацію про те, скільки грошей компанії потрібно буде виділити на різні сфери, щоб досягти своїх цілей.

Переваги від прогнозування собівартості для КП “Електроавтотранс” наступні [30-31]:

- Краще розуміння витрат, пов’язаних з виробництвом, може допомогти його оптимізувати.
- Прогнозування собівартості може допомогти виявити та виправити неефективність виробництва на ранній стадії.

- Прогнозування дозволяє краще приймати рішення.
- Прогнозування собівартості може стати орієнтиром для складання бюджету та розподілу ресурсів.
- Прогнозування собівартості може допомогти забезпечити виконання проекту вчасно та в межах бюджету.

Існує багато різних типів прогнозування собівартості, але всі вони мають одну спільну мету — допомогти менеджерам прийняти обґрунтовані рішення про те, на що витрачати і куди розподіляти свої ресурси.

1. Історичне прогнозування собівартості. Цей тип прогнозування використовує минулі дані для оцінки майбутніх витрат. Наприклад, компанія може використовувати історичні дані, щоб оцінити, скільки коштуватиме виробництво нового продукту.

2. Прогнозування собівартості – цей тип прогнозування використовує прогнозування майбутніх витрат для прийняття рішень про те, куди розподілити ресурси зараз. Наприклад, компанія може використовувати прогнозування витрат, щоб вирішити, скільки витратити на дослідження та розробку нового продукту.

3. Прогнозування собівартості на розподіл ресурсів. Цей тип прогнозування допомагає менеджерам вирішити, куди розподілити ресурси для досягнення визначених цілей. Наприклад, компанія може використовувати прогнозування витрат на розподіл ресурсів, щоб визначити, скільки грошей витратити на рекламні кампанії.

4. Прогнозування вартості вигод. Цей тип прогнозування допомагає менеджерам вирішити, скільки грошей витратити на вигоди, щоб досягти визначених цілей. Наприклад, компанія може використовувати прогноз витрат на виплати, щоб вирішити, скільки грошей витратити на виплати працівникам.

Існує кілька методів, які КП “Електроавтотранс” може використовувати для прогнозування майбутньої собівартості, зокрема (рис. 3.4).

Щоб підвищити точність, часто корисно використовувати кілька методів для прогнозування собівартості оскільки різні типи інформації можуть давати різні результати (наприклад, аналіз тенденцій проти аналізу сценаріїв).

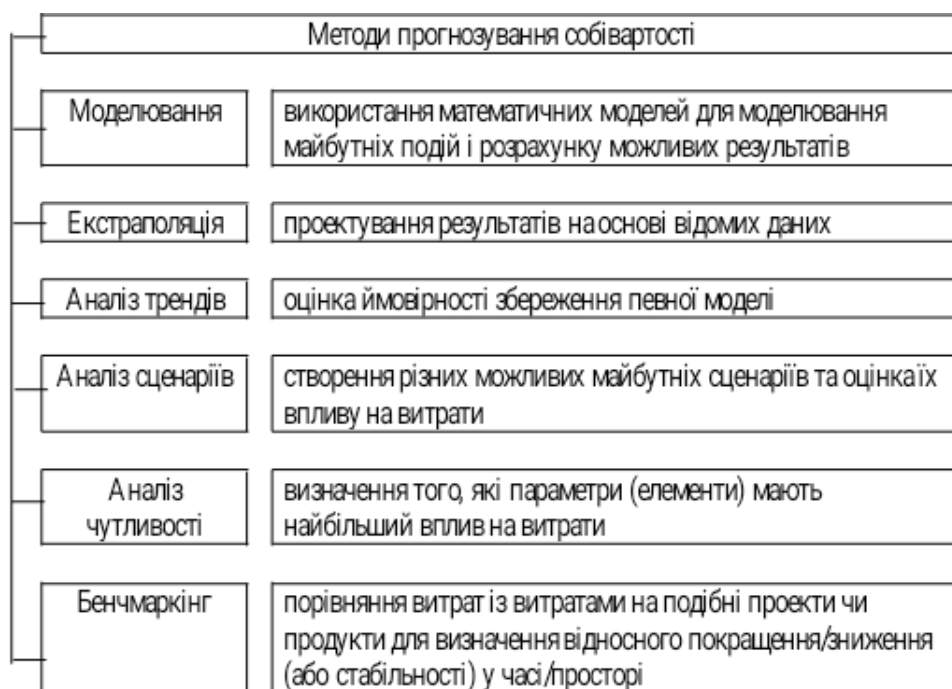

Рис. 3.4. Методи прогнозування собівартості для ефективного управління
Джерело: розроблено автором на основі [30-31]

Крім того, важливо регулярно переглядати прогнози витрат, щоб переконатися, що вони залишаються точними та актуальними (наприклад, враховуючи відгуки зацікавлених сторін). Якщо прогноз не відповідає очікуванням, часто необхідно переоцінити всі припущення, що лежать в основі прогнозу (наприклад, рівень деталізації, складність, часові рамки тощо).

Прогнозування та планування собівартості є важливою функцією будь-якого бізнесу. Це дозволяє менеджерам планувати майбутні витрати та приймати обґрунтовані рішення про те, куди розподіляти ресурси. Мета прогнозування полягає в тому, щоб забезпечити реалістичну оцінку майбутніх витрат, щоб бізнес міг прийняти зважені рішення про те, куди розподілити свої ресурси.

У процесі прогнозування собівартості КП “Електроавтотранс” може стикнутися з проблемами [31]:

1. Неточні припущення щодо майбутніх тенденцій. Часто прогнози базуються на припущеннях щодо майбутніх тенденцій, які насправді можуть не здійснитися. Це може призвести до неточних оцінок майбутньої собівартості.

2. Зміна вимог. Зі зміною вимог до бізнесу змінюються і витрати. Щоб врахувати це, прогнози витрат можуть потребувати регулярного оновлення.

3. Мінливість витрат. Витрати можуть суттєво змінюватися від одного періоду до наступного, що ускладнює точне прогнозування майбутніх витрат.

4. Неоднозначність термінів. Багато термінів, які використовуються в прогнозуванні витрат, є неоднозначними, що ускладнює отримання точної оцінки. Наприклад, «постійні витрати» можуть стосуватися як постійних витрат, які не змінюються (наприклад, орендна плата), так і постійних витрат, які змінюються (наприклад, заробітна плата працівника).

5. Невизначеність щодо майбутніх результатів. Навіть якщо всі припущення, зроблені в прогнозі витрат, правильні, завжди існує ймовірність того, що майбутні події розгорнуться не так, як очікувалося. Це може призвести до значних фінансових втрат для бізнесу.

Незважаючи на ці проблеми, прогнозування собівартості є важливою функцією бізнесу. Використовуючи точні оцінки та враховуючи всі фактори, перераховані вище, підприємства можуть приймати обґрунтовані рішення щодо того, куди розподілити свої ресурси.

ВИСНОВКИ

В процесі виконання роботи ми дослідили теоретичні аспекти обліку, аналізу та аудиту формування повної собівартості для прийняття управлінських рішень, а також розробка рекомендацій щодо удосконалення організації бухгалтерського обліку та контролю в даній сфері. Так, нами було визначено наступне:

Термін собівартість означає економічну вартість витрат на сировину, обладнання, матеріали, послуги, робочу силу, продукти тощо. Це сума, яка відображається як класифікація витрат у бухгалтерських записах. Повна собівартість включає виробничу собівартість, адміністративні витрати, витрати на збут та деякі інші операційні витрати. Повна собівартість дає набагато більш повне й точне уявлення про те, скільки коштує виробництво запасів, порівняно з виробничою собівартістю. Повна собівартість розбиває постійні накладні витрати на дві категорії: витрати, що відносяться до собівартості проданих товарів, і ті, що відносяться до запасів.

Облік собівартості – це неофіційний набір гнучких інструментів, які менеджери компанії можуть використовувати для оцінки того, наскільки добре працює бізнес. Облік собівартості спрямований на оцінку різних витрат бізнесу та того, як вони впливають на операції, витрати, ефективність і прибуток. Індивідуальна оцінка структури витрат компанії дозволяє керівництву покращити спосіб ведення бізнесу та, отже, підвищити вартість фірми. Це лише внутрішні показники та цифри. Для обліку та аналізу собівартості продукції підприємство може використати один з методів: відносити витрати на збут до витрат періоду, а адміністративні та загальновиробничі витрати на продукт або включати адміністративні витрат та витрати на збут до витрат періоду, а загальновиробничі витрати переносити на продукт.

Розглянувши всю систему нормативного регулювання обліку та калькулювання собівартості, можна виділити такі їх блоки: міжнародні нормативно-правові акти, національні нормативно-правові акти, законодавчо-нормативні правові акти, інструкції та положення державного рівня. Основним

документом, що визначає порядок обліку та калькулювання собівартості є П(С)БО 16 «Витрати», який регулює порядок формування і обліку собівартості продукції та визначення витрат на підприємстві та відображення даних в фінансовій звітності, надає аудитору дані щодо нормативно-правового регулювання дослідження операцій, пов'язаних із витратами.

КП “Електроавтотранс” – спеціалізоване підприємство сфери пасажирських перевезень. Основним видом діяльності є 49.31 Пасажирський наземний транспорт міського та приміського сполучення, 85.32 Професійно-технічна освіта та 56.29 Постачання інших готових страв. Проаналізувавши коефіцієнти ліквідності, платоспроможності, ділової активності, рентабельності та фінансової стійкості, бачимо, що КП “Електроавтотранс” фінансово стійке. Для підвищення прибутковості необхідно підвищувати ефективність діяльності підприємства по збуту продукції та скорочувати витрати на виробництво шляхом підвищення рівня продуктивності праці, економічного використання сировини, палива, енергії, обладнання.

1. Організація бухгалтерського обліку на підприємстві являє собою систему методів, способів та заходів, які забезпечують оптимальне функціонування такого обліку та подальший його розвиток. Структура Положення про облікову політику на КП “Електроавтотранс” затверджена директором та відповідає чинному законодавству України. Бухгалтерія КП “Електроавтотранс” займається плануванням діяльності, матеріальним забезпеченням, обліком, юридичними питаннями. Облік в апараті підприємства ведеться у програмі “1С: Бухгалтерія”. Для здійснення фінансово-господарської діяльності КП “Електроавтотранс” відкрито розрахунковий та валютний рахунок у АТ «ПРИВАТБАНК». Облік та формування повної собівартості наданих послуг КП “Електроавтотранс” відбувається шляхом складання калькуляції виробничої собівартості. Адміністративні витрати та витрати на збут відносяться до витрат періоду.

На КП “Електроавтотранс” простежується зростання собівартості реалізації на 14,8% у 2021 році. У 2022 році собівартість реалізації скоротилась на 0,45%, що є позитивним для підприємства. Однак враховуючи факт скорочення обсягу

реалізації більш ніж на 20% та валового прибутку вдвічі, можемо стверджувати, що собівартість зросла. В структурі прямих операційних витрат повної собівартості значна частина припадає на матеріальні витрати. У 2022 році повна собівартість скоротилась на 4,5%. Враховуючи ситуацію в країні таке є передбачуваним, оскільки підприємству прийшлося працювати в умовах воєнного стану та значної інфляції.

Оскільки КП “Електроавтотранс” працює в умовах воєнного стану, вирішальним є вивчення способів оптимізації грошових потоків і економії грошей. Управління процесом формування повної собівартості передбачає оцінку, розподіл і контроль витрат, щоб залишатися в межах бюджету та економити ресурси. Це також допоможе передбачити майбутні витрати та знизити ризик перевиконання бюджету. Ключем до успішного формування повної собівартості є розуміння структури витрат, яка включає постійні та змінні витрати. Щоб покращити бізнес-процеси КП “Електроавтотранс” варто використовувати аналітику. Аналіз даних допомагає виявити нові можливості, помітити тенденції чи зміни, оптимізувати ланцюжок поставок.

Цілями аудиторів при перевірці витрат і повної собівартості реалізованих товарів є: розглянути внутрішній контроль, визначити наявність запасів і наявність операцій, що впливають на собівартість проданих товарів, встановити повноту інвентаризації, встановити канцелярську точність записів і допоміжних графіків щодо запасів і вартості проданих товарів тощо. Під час проведення перевірки аудитор повинен спиратись на Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Податковий кодекс України, П(С)БО 9 «Запаси», П(С)БО 16 «Витрати», наказ про облікову політику, установчі документи та інші нормативно-правові документи.

Внутрішній аудит направлений на підтвердження достовірності звітності і не вирішує проблеми, які пов’язані з удосконаленням системи управління. Одна з цілей внутрішнього аудиту полягає в тому, щоб за допомогою методології, що ґрунтується на ризиках, надати правлінню та вищому керівництву підприємства всебічну гарантію того, що сфери суттєвих ризиків компанії управляються

ефективно та результативно. Аудит процесу формування повної собівартості має запобігати обліковим помилкам, своєчасно виявляти можливості та правильно формувати собівартість. Основна мета аудиту процесу формування повної собівартості є забезпечити сильне управління, включаючи виконання суворих інструкцій.

Прогнозування собівартості – це процес оцінки майбутніх витрат і доходів компанії, продукту чи послуги. Він використовується для планування майбутніх ресурсів і ефективного їх розподілу. Прогнозування собівартості для КП “Електроавтотранс” забезпечить краще розуміння витрат, допоможе виявити та виправити неефективність виробництва на ранній стадії, дозволить краще приймати рішення, стане орієнтиром для складання бюджету та розподілу ресурсів, забезпечить виконання проекту вчасно та в межах бюджету. Щоб підвищити точність корисно використовувати кілька методів для прогнозування собівартості оскільки різні типи інформації можуть давати різні результати. Прогнозування собівартості є важливою функцією бізнесу. Використовуючи точні оцінки та враховуючи всі фактори, перераховані вище, підприємства можуть приймати обґрунтовані рішення щодо того, куди розподілити свої ресурси.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 16 «Витрати»: Наказ Міністерства фінансів України від 31 листопада 1999 р. № 318 (зі змінами та доповненнями). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0027-00#Text>
2. Стемковська І. Собівартість продукції, як економічна категорія. *Збірник наукових праць*, 2019. Випуск 4. Том 2. с.57-61
3. Єршоміна М. О. Собівартість і тарифи залізничного транспорту: конспект лекцій. Харків: УкрДУЗТ, 2019. 58 с
4. Ліба Н. С., Максименко Д. В. Собівартість продукції в економічному середовищі. 2021. С. 218-221. URL: http://dspace-s.msu.edu.ua:8080/bitstream/123456789/8073/1/The_%20cost_%20of_%20production%20_in%20_the_%20economic_%20environment.pdf (дата звернення: 26.05.2023).
5. Гусаренко Н. Ю., Яловега Л. В. Собівартість продукції та шляхи її зниження. *Матеріали конференції ПДАА. Організаційний комітет*, 2021. Ч.1 с. 71-72
6. Московчук А. Т. Методичний інструментарій аналізу собівартості продукції. *VIII Міжнародна науково-практична конференція: облік, аналіз і аудит: виклики інституціональної економіки*. Луцьк, 2021. С. 279-281
7. Аверкин Я. Ф. Проблемні аспекти управлінського обліку витрат операційної діяльності. *Економіка, управління та адміністрування*. 2020. №3(93). С. 15-22.
8. Класифікація витрат на виробництво. URL: <https://i.factor.ua/ukr/> (дата звернення: 26.05.2023).
9. Попазова О. Гогунська Л. Собівартість продукції: поняття та класифікація. URL: http://www.rusnauka.com/5_PNW_2010/Economics/58886.doc.htm (дата звернення: 26.05.2023).
10. Омецінська І. Особливості формування повної собівартості продукції (робіт, послуг) в управлінському обліку для цілей ціноутворення. *Вісник Тернопільського національного економічного університету*, 2018. № 4. с. 120-133

11. Хмелюк А. В. Спекова О. Р. Методи калькулювання собівартості продукції: вітчизняна практика. *Світ економічної науки. Випуск 10: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції економічного спрямування*. Тернопіль, 2018. с. 72-76

12. Облік витрат на виробництво та калькулювання собівартості продукції. URL: https://msn.khmnu.edu.ua/pluginfile.php/142741/mod_resource/content/0/tema_8.htm (дата звернення: 26.05.2023).

13. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 2 «Запаси». Виданий Радою з Міжнародних стандартів бухгалтерського обліку зі змінами станом на 1 січня 2012. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/929_021#Text (дата звернення: 26.05.2023).

14. Закон України «Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні» від 16.07.1999 р. № 996–XIV. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>. (дата звернення: 26.05.2023).

15. Закон України «Про застосування реєстраторів розрахункових операцій в сфері торгівлі, громадського харчування та послуг» від 19.07.2017 р. № 226/95-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/265/95-вр>. (дата звернення: 26.05.2023).

16. Господарський кодекс № 436-XV від 06.01.2018 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>. (дата звернення: 26.05.2023).

17. Податковий кодекс № 2755–XVII від 01.01.2018 р. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>. (дата звернення: 26.05.2023).

18. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 «Загальні вимоги до фінансової звітності»: Наказ Міністерства фінансів України від 07.02.2015. № 73. URL: <https://zakon.help/documents/z0336-13> (дата звернення: 26.05.2023).

19. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 9 «Запаси». Наказ Міністерства фінансів України від 29.09.2020 від №588: Наказ Міністерства фінансів України від 31 листопада 1999 р. № 318 (зі змінами та доповненнями). URL:

20. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку активів, капіталу, зобов'язань і господарських операцій підприємств і організацій затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.99 р. № 291. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>.

21. Методичні рекомендації щодо заповнення форм фінансової звітності затверджені Наказом Мінфіну України від 29.11.2017 р. № 976. URL: <http://zakon4.rada.gov.ua>. (дата звернення: 26.05.2023).

22. Профіль КП «ЕЛЕКТРОАВТОТРАНС» на Youcontrol. URL: https://youcontrol.com.ua/catalog/company_details/00432426/(дата звернення: 26.05.2023).

23. Профіль КП «ЕЛЕКТРОАВТОТРАНС» на Opendatabot. URL: <https://opendatabot.ua/c/00432426> (дата звернення: 26.05.2023).

24. Кузнецова С.О., Котелевська А.П. Сучасні проблеми і шляхи вдосконалення управлінського обліку витрат підприємства. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*, 2020. С. 188-191. URL: <https://repository.kpi.kharkov.ua/server/api/core/bitstreams/20153e5a-37d3-453f-a130-9984ac304ec2/content> (дата звернення: 26.05.2023).

25. Васюк Г.В. Особливості аудиту витрат виробництва та собівартості продукції. *Держава та регіони. Серія: Економіка та підприємництво*, 2017. № 4 (67). С. 91-95.

26. Подмешальська Ю. В., Косяк А. В. Удосконалення методики аудиту собівартості реалізованої продукції. *Інвестиції: практика та досвід*, 2019. № 5. С. 51-57.

27. Голик В.Р. Концептуальні основи управлінського обліку витрат та підходи до його автоматизації. *Вісник ЖДТУ*. 2018. № 3 (85). с. 8-12.

28. Бурова Т. Облік і аудит собівартості реалізованої продукції (робіт, послуг): теорія та удосконалення. *Науковий вісник МНУ імені В. О. Сухомлинського. Економічні науки*, 2019. С. 81-85

29. Саченко С.І., Горбатюк О.А. Основні аспекти внутрішнього аудиту. *Міжнародна науково-практична Інтернет-конференція «Облік, оподаткування і контроль: теорія та методологія», 27 грудня 2019 року, м. Тернопіль. С. 190-192*
30. Шевченко Д. О. Планування собівартості продукції як передумова для зниження загальних витрат підприємства. *Актуальні проблеми соціально-економічного розвитку: регіональні особливості та світові тенденції: Матеріали III Всеукраїнської науковопрактичної інтернет-конференції студентів та молодих вчених. Івано-Франківськ: ДВНЗ «Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника». 2019. С. 130-133*
31. Унгур'ян К. Д., Сукрушева Г. О. Теоретичні основи планування витрат підприємства. *Виклики та шляхи сприяння економічному розвитку України на тлі світових тенденцій (присвячена 85-річчю заснування економічного факультету). Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції студентів, аспірантів та молодих учених (19- 20 квітня 2019 року). Х.: Видавництво ХНУ імені В.Н. Каразіна, 2019. С. 35-37.*

Таблиця А1 - Агрегований баланс КП “Електроавтотранс” за 2020-2022 роки

	Код рядка	На початок 2020	На кінець 2020	На кінець 2021	На кінець 2022
1	2	3	4	5	6
А К Т И В					
I. Необоротні активи					
Незавершені капітальні інвестиції	1005	3 101	774	3 465	1
Основні засоби	1010	44 261	46 303	65 134	60 494
первісна вартість	1011	59 437	69 694	100 982	110 218
знос	1012	15 176	23 391	35 848	49 724
Усього за розділом I	1095	47 362	47 077	68 599	60 495
II. Оборотні активи					
Запаси	1100	66 434	90 827	125 885	158 267
Виробничі запаси	1101	1 728	6 463	4 991	6 338
Незавершене виробництво	1102	22 885	28 910	37 698	27 015
Готова продукція	1103	41 821	55 413	83 041	124 793
Товари	1104	-	41	154	120
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	1 037	3 068	276	14 760
Дебіторська заборгованість за розрахунками:	1130	-	-	-	-
з бюджетом	1135	398	283	176	1 421
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	45 985	29 716	48 118	37 613
Гроші та їх еквіваленти	1165	196	154	1 128	6 547
Рахунки в банках	1167	196	154	1 128	6 547
Інші оборотні активи	1190	159	1 283	1 093	1 451
Усього за розділом II	1195	114 209	125 331	176 676	220 069
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-	-	-
Баланс	1300	161 571	172 408	245 275	280 554
П А С И В					
I. Власний капітал					
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	-	-	100
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	95 689	124 902	201 172	218 331
Усього за розділом I	1495	95 689	124 902	201 172	218 431
II. Довгострокові зобов'язання і забезпечення					
Довгострокові кредити банків	1510	-	-	-	9 155
Інші довгострокові зобов'язання	1515	11 851	10 403	7 606	7 583
Усього за розділом II	1595	11 851	10 403	7 606	16 738
III. Поточні зобов'язання і забезпечення					
Короткострокові кредити банків	1600	17 267	16 067	26 355	28 900
товари, роботи, послуги	1615	15 427	3 393	803	8 778
розрахунками з бюджетом	1620	908	1 585	344	383
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-	-	-
розрахунками зі страхування	1625	52	184	93	97
розрахунками з оплати праці	1630	435	887	732	665

1	2	3	4	5	6
Інші поточні зобов'язання	1690	19 942	14 987	8 170	6 562
Усього за розділом III	1695	54 031	37 103	36 497	45 385
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-	-	-
V. Чиста вартість активів недержавного пенсійного фонду	1800	-	-	-	-
Баланс	1900	161 571	172 408	245 275	280 554

Таблиця Б1 - Агрегований звіт про фінансові результати КП “Електроавтотранс”
за 2020-2022 роки

Стаття	Код рядка		2021	2022
1	2		4	3
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	138 878	210 822	161 621
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	89 411	102 652	102 180
Чисті і понесені збитки за ст. раховими виплатами	2070	-	-	-
Валовий прибуток	2090	49 467	108 170	59 441
Інші операційні доходи	2120	17	55	1 599
Адміністративні витрати	2130	6 871	8 034	7 306
Витрати на збут	2150	5 031	5 076	12 216
Інші операційні витрати	2180	6 147	12 806	1 129
Фінансовий результат від операційної діяльності: прибуток	2190	31 435	82 309	40 389
Дохід від участі в капіталі	2200	-	-	-
Інші фінансові доходи	2220	382	1 485	258
Інші доходи	2240	50	-	-
Фінансові витрати	2250	2 654	2 829	3 661
Фінансовий результат до оподаткування: прибуток	2305	29 213	80 965	36 986
Чистий фінансовий результат: прибуток	2350	29 213	80 965	36 986
II СУКУПНИЙ ДОХІД				
Дооцінка (уцінка) необоротних активів	2400		-	-
Дооцінка (уцінка) фінансових інструментів	2405		-	-
Накопичені курсові різниці	2410		-	-
Частка іншого сукупного доходу асоційованих та спільних підприємств	2415		-	-
Інший сукупний дохід	2445		-	-
Інший сукупний дохід до оподаткування	2450		-	-
Податок на прибуток, пов'язаний з іншим сукупним доходом	2455		-	-
Інший сукупний дохід після оподаткування	2460	29 213	80 965	36 986
Сукупний дохід (сума рядків 2350, 2355 та 2460)	2465		80 965	36 986
III. ЕЛЕМЕНТИ ОПЕРАЦІЙНИХ ВИТРАТ				
Матеріальні затрати	2500	104 000	103 931	98 323
Витрати на оплату праці	2505	14 221	14 221	12 531
Відрахування на соціальні заходи	2510	3 239	3 239	2 735
Амортизація	2515	12 605	12 605	15 460
Інші операційні витрати	2520	33 877	33 851	29 196
Разом	2550	167 942	167 847	158 245

Таблиця В1 - Характеристика облікової політики КП “Електроавтотранс”

Елементи облікової політики	Пункт наказу підприємства	Сфера застосування
Межа суттєвості	3.4	Встановлюється підприємством самостійно
Тривалість операційного циклу	4.2	Встановлюється підприємством самостійно
Методи амортизації ОЗ та НМА	10.10	Прямолінійний метод відповідно до ст.138 ПКУ
Методи амортизації інших необоротних активів	10.10	Прямолінійний метод відповідно до ст.138 ПКУ
Строк корисного використання ОЗ та НМА	10.4	Встановлюється підприємством самостійно
Переоцінка необоротних активів	10.13 10.14	Якщо на дату балансу їх залишкова вартість значною мірою відрізняється від справедливої вартості, а саме у випадку коли більше як на 10%
Одиниця обліку запасів	12.1	Визначати її найменування
Методи оцінки вибуття запасів	12.8	Метод собівартості перших за часом надходження запасів (ФІФО)
Створення забезпечень для відшкодування наступних (майбутніх) витрат і платежів	15.6	На виплату відпускних працівникам
Визначення величини резерву сумнівних боргів	14.2	І з застосуванням абсолютної суми сумнівної заборгованості згідно з П(с)БО 10, виходячи з аналізу платоспроможності окремих дебіторів
Методи відображення фінансових інвестицій на дату балансу	18.2	За справедливою вартістю
Методи калькулювання виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	13.4	Обирається підприємством самостійно
Перелік і склад статей виробничої собівартості продукції (робіт, послуг)	13.8	Визначається підприємством самостійно
Бази розподілу загальновиробничих змінних та розподілених постійних загальновиробничих витрат	13.12	Прямі витрати. Основна заробітна плата

Таблиця Д1 - Розрахунок собівартості наданих послуг автобусом міського сполучення

РОЗРАХУНОК ТАРИФУ

на послуги з перевезення пасажирів на міському автобусному маршруті загального користування, які здійснюються у звичайному режимі руху
№ 10 «Південний – ж/д вокзал»

ТОВ «АВТО-БУМ ЛТД»

Розрахунки здійснено на підставі «Методики розрахунку тарифів на послуги пасажирського автомобільного транспорту», затвердженої наказом Міністерства транспорту та зв'язку України 17.11.2009р № 1175, зареєстрованого в Міністерстві юстиції України 27.11.2009р за №1146/17162

Техніко-експлуатаційна характеристика перевезень

Марка автобусу	Довжина оборотного рейсу (J_i), км	Кількість графіків	Кількість рейсів (Z)	Плановий коефіцієнт виїзду на лінію (Y)	Нульовий пробіг (L_0), км
БАЗ-22154	11	10	18	0,95	20

I. Плановий обсяг перевезень на 2020 рік розраховано на підставі хронометражних спостережень і кількість перевезених пасажирів на маршруті становить 929 290

$$(2943 : 11 = 268 \times 365 \times 0,95 \times 10) = 929\,290$$

II. Розрахунковий плановий річний пробіг автобусу:

$$L_{\text{заг.річна}} = D_k \cdot Y \cdot L_{\text{доб.}}$$

$$L_{\text{доб.}} = (J_i \cdot Z) + L_0$$

$$a) L_{\text{доб.}} = (11 \cdot 18 \cdot 10) + 200 = 2180 \text{ (км/доб)}$$

$$L_{\text{заг.}} = 365 \times 0,95 \times 2180 = 755\,915 \text{ (км/річ)}$$

1. Розрахунок витрат на паливо (газ метан)

БАЗ-22154

Показники	Грудень - лютий (3 міс.)	Березень - листопад (9 міс.)	Всього рік
Загальний пробіг (км.)	186390	569525	755915
1. Базова лінійна норма витрат палива на 1 км. пробігу л/100км	14,9	14,9	
Коефіцієнт корегування			
2.1. робота в умовах міста	5%	5%	
2.2. технологічні зупинки, пов'язані з посадкою/висадкою	10%	10%	
2.3. робота в зимових умовах	04%	-	
2.4. використання автономної системи обігріву	04%	-	
3. Витрати палива з урахуванням коефіцієнта л/100км	17,25	17,14	
4. Витрати палива на загальний пробіг 1 м ³ (В')	32 152,28	97 616,59	129 768,87
5. Ціна палива, грн	13,98	13,98	13,98
6. Витрати на паливо	449 488,87	1 364 679,93	1 814 168,80

2. Розрахунок витрат на мастильні матеріали

Показники	БАЗ-22154
1. Норми витрат мастильних матеріалів	
1.1. моторна олива, л/100л палива	1,8
1.2. трансмісійна олива, л/100л палива	0,15
1.3. спеціальна олива, л/100л палива	0,05
1.4. пластичні мастила, кг/100л палива	0,1
2. Ціна мастильних матеріалів, грн.	
2.1. моторна олива	125,00
2.2. трансмісійна олива	110,00
2.3. спеціальна олива	75,00
2.4. пластичні мастила	120,00
$V_{\text{м 1 км}} = 0,01 \cdot V_{\text{п}} \cdot (N_{\text{м}} \cdot I_{\text{м}} + N_{\text{тр}} \cdot I_{\text{тр}} + N_{\text{с}} \cdot I_{\text{с}} + N_{\text{пл}} \cdot I_{\text{пл}})$	
Витрати на мастила на загальний обсяг спожитого палива, грн	333 830,42

3. Витрати на автомобільні шини

$$V_{\text{ш 1 км}} = \frac{C_{\text{ш}} \cdot K_{\text{ш}}}{N_{\text{ш}} \cdot K_{\text{к}}}, \text{ грн./км}$$

Показники	БАЗ-22154
$K_{\text{ш}}$ – кількість шин, встановлених на одному транспортному засобі, од.	7
$C_{\text{ш}}$ – ціна автомобільних шин, грн.	1343,50
$N_{\text{ш}}$ – експлуатаційна норма середнього ресурсу шин тис. км	60
$K_{\text{к}}$ – коефіцієнт коригування	---
Витрати на автомобільні шини, грн	118 483,38

4. Витрати на заробітну плату

$ЗП = [\text{кількість водіїв} \times (1 + \text{надбавка за класність})] \times 12 \text{ місяців}$

Показники	БАЗ-22154
1. Кількість працюючих водіїв	22
2. Тарифна ставка (оклад), (грн.)	5250,00
Зарплата за рік, грн	1 386 000,00

5. Витрати на акумуляторні батареї

$$V_{\text{аб 1 км}} = \frac{C_{\text{аб}} \times K_{\text{аб}}}{N_{\text{аб}} \times K_{\text{к}} \times I}, \text{ грн./км}$$

Показники	БАЗ-22154
$C_{\text{аб}}$ – ціна акумуляторної батареї, грн.	2 171,40
$K_{\text{аб}}$ – кількість акумуляторних батарей, встановлених на одному автомобільному транспорті, од.	1
$N_{\text{аб}}$ – експлуатаційна норма середнього ресурсу акумуляторної батареї, місяць	16
$K_{\text{к}}$ – коефіцієнт коригування, який враховує умови експлуатації	---
I – фактична інтенсивність експлуатації автомобільного транспортного засобу, км/місяць	6299
Витрати на акумуляторну батарею на 1 км пробігу	0,0215
Витрати на акумуляторну батарею на рік, грн.	16 252,17

6. Витрати на технічне обслуговування та поточний ремонт

$$V_{\text{ТО і пр 1 км}} = \frac{L}{L} \left[N_{\text{ШО}} \times H_{\text{МШО}} + N_{\text{ТО1}} \times H_{\text{МТО1}} + N_{\text{ТО2}} \times H_{\text{МТО2}} + \dots \right] \times (H_{\text{Мпр}} + H_{\text{Мпр1}}) \times 1000$$

Показники	БА3-22154
Плановий річний пробіг	755 915
Періодичність технічних обслуговувань, км	
ТО - 1	5 000
ТО - 2	20 000
Кількість технічних обслуговувань, од	
ТО - 1	151
ТО - 2	38
Норми витрат матеріалів і запчастин на одне обслуговування, грн.	
ТО - 1	1 720,00
ТО - 2	2 200,00
Витрати на технічне обслуговування	
ТО - 1	259 720,00
ТО - 2	83 600,00
Норми витрат матеріалів та запчастин на поточний ремонт на 1000 км *	227,00
Витрати на поточний ремонт	171 592,71
Всього витрат на ТО і ПО	514 912,71

Примітка: * витрати на поточний ремонт беремо 50% від ТО-1 та ТО-2.

7. Інші прямі виплати

Показники	БА3-22154
1. Витрати на відрахування на обов'язкове соціальне страхування (до Пенсійного фонду України) від фонду оплати праці робітників за рік, грн. (22%)	304 920,00
2. Технічний огляд транспортного засобу за рік, грн	35 100,00
3. Витрати на обов'язкове страхування транспортного засобу та особистого страхування за рік, грн.	32 051,18
4. Витрати на послуги КП «Дружківський трамвай» по випуску транспортних засобів на лінію, за рік, грн	99 205,18
5. Витрати на стоянку транспортного засобу за рік, грн.	51837,30
6. Витрати на мийку транспортних засобів	70200,00
7. Вартість ремонтних робіт і послуг виконаних сторонніми підприємствами і організаціями	120 000,00
Всього витрат	713 313,66

8. Загально виробничі витрати

Показники	БА3-32054
1. Орендна плата за оренду транспортних засобів.	18 600,00
2. Витрати на придбання квитків на проїзд та квитково-облікової документації на 1 рік, грн.	13 000,00
Всього, грн	31 600,00

9. Адміністративні витрати

Показники	БАЗ-22154
1.Заробітна плата робітників управління	129 540,00
2.Державне обов'язкове соціальне страхування	28 498,80
3.Витрати на зв'язок (поштові, телефонні, факс) за рік, грн.	2 000,00
4.Витрати на придбання малоцінних та швидкозношуваних предметів, канцелярських товарів за рік, грн.	3 000,00
5. Розрахунково-касове обслуговування банку	4 000,00
6. Витрати на оплату послуг стороннім організаціям	14 400,00
7.Єдиний податок за рік, грн	278 787,00
Всього, грн	460 225,80

10. Планова річна собівартість послуг на перевезення пасажирів

Показники	Плановий період по нормативу	Плановий період по мінімальній погреші
Виробнича собівартість	4 896 961,14	4 705 266,83
Прямі матеріальні витрати:	2 282 734,77	2 262 531,74
- Витрати на паливо (газ метан), грн.	1 814 168,80	1 814 168,80
- Витрати на мастильні матеріали, грн.	333 830,42	327 913,56
- Витрати на автомобільні шини, грн.	118 483,38	106 635,04
- Витрати на акумуляторну батарею, грн.	16 252,17	13 814,34
Прямі витрати на оплату праці:	1 386 000,00	1 386 000,00
Інші прямі витрати в т.ч.:	1 228 226,37	1 056 735,09
- Витрати на технічне обслуговування та поточний ремонт	514 912,71	463 421,43
Загальновиробничі витрати	31 600,00	31 600,00
Адміністративні витрати	460 225,80	395 541,16
Всього	5 388 786,94	5 132 407,99

Розрахунок тарифу на послуги з перевезень пасажирів на міських автобусних маршрутах загального користування, які здійснюються у звичайному режимі руху:

$$T_m = \frac{(S_n + Пп) - Ді}{Q_n}$$

де S_n - планова річна собівартість послуг, грн.;

$Пп$ - плановий річний прибуток від надання послуг, грн.;

Q_n - запланований річний обсяг перевезення пасажирів, грн.;

$Ді$ - планові річні чисті доходи від інших видів діяльності, грн.

Плановий період по нормативу	Плановий період по мінімальній погреші
$\frac{5\,388\,786,94 + 1\,077\,757,39}{929\,290} = 6,96$	$\frac{5\,132\,407,99 + 461\,916,72}{929\,290} = 6,02$

Директор ТОВ «АВТО-БУМ ЛТД»

Писаренко Д.В.